

Ivan Ostojić
Split

SPLITSKI ZBORNİK ČAKAVSKIH MOLITAVA I ZAKLINJANJA IZ DRUGE TREĆINE XVII STOLJEĆA

U arhivu splitskog katedralnog kaptola čuva se pod brojem 271 u ormaru B rukom pisani sveščić od 24 papirna lista (30x20,5 cm), koji su po visini pregibani i prepolovljeni tako da oblikuju meko uvezanu knjižicu od 96 stranica (30x10,25 cm) prošivenu bijelim koncem. Toj knjižici nedostaje samo komad druge polovice predzadnjeg, vjerojatno praznoga lista. Svaki list je opskrbljen vodenim znakom u obliku nepravilna kruga s promjerom od 4,5 do 5 cm. Jedna polovica listova u tom krugu ima pticu, a druga nekakvu zgradu.

Prvu je polovicu sveščića ispisala jedna ista ruka kratkim, dijelom latinskim i dijelom talijanskim registrima odluka crkvenih vlasti o ustupanju nekoliko prostih nadarbina splitskom katedralnom kleru. Zatim o molbama prostih ili nižih svećenika toga klera za poboljšanje njihova ekonomskog položaja s obzirom na diobu kaptolske mase i prigodnih primanja te o nastojanju toga nižeg klera da kanonici njegovu zboru priznaju položaj pravne osobe. Tu je i sažetak nekoliko građanskih mletačkih dekreta o istim stvarima. Svi ti registrirani dekreti i spisi nastali su u razdoblju od 15. rujna 1570. do 1. kolovoza 1634. godine. Registar nije dalje išao, jer je 1634. godine pobjedom nižih svećenika svršila dugotrajna parnica između njih i kanonika.¹

Drugu pak polovicu istoga sveščića ispunila je druga ruka s petnaest hrvatskih molitava i zaklinjanja. Dva su od tih sastavaka biblijski tekstovi, a ostali su većinom uzeti iz djela, koja se pripisuju vrlo istaknutim crkvenim naučiteljima i starim piscima kao što su Ciprijan, Jeronim, Augustin, Bernardo, Bonaventura i Erazmo. Svi su sastavci čakavski i napisani su latiničom na niže označenim stranicama sveščića ovim redom:

1. *Spovidanje Gospino* (49—61)
2. *Letanije slave Djevice Marie* (62—64)
3. *Molitva Blaženoga Bernarda Zdrava Maria Prisveta* (65)

4. *Molitva Mario Majko Isukarstova* (66)
5. *Molitva Svetoga Cipriana protivna svakomu duhu zlobnu* (67—73)
6. *Molitva našasta u kapeli gdi Isukarst bijen bi* (74—75)
7. *Počalo evanjelja svetoga Ivana* (75—76)
8. *Psalam protiva suprotivam* (76—77)
9. *Molitva Gospi iz govorenjih Svetoga Bernarda* (78—80)
10. *Molitva svetoga Erazma* (81—83)
11. *Molitva B. D. Mariji za dobiti prošćenje od grihov* (84—85)
12. *Molitva Svetoga Agustina g Divi Mariji* (86—87)
13. *Molitva Svetoga Bonaventure k Divi Mariji* (88)
14. *Molitva Dive Marije bogoljubna* (89)
15. *Molitva Svetoga Jerolima na pošaću* (90—91)

Napokon je na zadnjoj stranici našega sveščića u gornjem lijevom uglu ubilježeno jedno ispod drugoga šest prezimena ovim slijedom: *Caris, Nadali, Mazzarelli, Bogardello, Gazdich i fratte Sascarovich*.

Dok je prva latinska i talijanska polovica sveščića uredno ispisana jasnim rukopisom i u pravilnim recima, rukopis druge, hrvatske polovice nije ni tako lijep ni tako jasan. Tu se nije gledalo ni na širinu margine, ni na zbijenost ni veličinu slova, ni na vodoravni smjer i međusobnu udaljenost redaka tako, da pune stranice broje od najmanje 30 do najviše 44 nakosa retka. Drugim riječima: prva je polovica pažljivi čistopis, dok je druga dobar koncept, ali bez velike brige na vanjski izgled.

*

Mi ćemo se ovdje zabaviti samo čakavskim sastavcima na drugoj polovici sveščića, pa nas najprije zanimaju odgovori na pitanja kada i tko je one priloge napisao.

Ti sastavci sigurno nisu uneseni u sveščić prije 1. kolovoza 1634. godine jer se nalaze iza navedenoga registra spisa, od kojih posljednji na sebi nosi spomenuti datum. Ali ti hrvatski tekstovi bez sumnje nisu uneseni ni dugo poslije spomenute godine. Onih, naime, šest prezimena na zadnjoj stranici navode šest ljudi, koji su pripadali nekoj zajednici ili su se našli na nekom zajedničkom poslu. Po svoj prilici bio je to zbor (projsinodalnih ispitatelja splitske nadbiskupije, u kojemu se po ondašnjem običaju nalazilo po pet učeničkih kanonika i po jedan fratar.² Budući pak da duktus pera pri pisanju onih prezimena i način pisanja u tekstu čakavskih sastavaka odaje bez ikakve dvojbe istu ruku, slobodno je zaključiti da je ista ruka te sastavke jer zbog onoga registra spisa nije mogla prije, unijela za života nosilaca onih šest prezimena. No, kako je onome sveščiću bila prvotna namjena utvrditi prava katedralnoga klera, on je bio u posjedu toga klera. Kao takav je i dospio u kaptolski arhiv skupa s ostalim spisima te zajednice pa nije preuzetno držati da su svi nosioci onih prezimena (osim fratra Saskarovića) bili katedralni svećenici.

I doista se iz zapisnika kapitula splitskih kanonika, iz zapisnika sjednica zbora nižih katedralnih svećenika i iz drugih vrela doznaje da je od 1634. ili malo poslije 1634. do 1658. godine kod splitske katedrale istovremeno služio po jedan svećenik svih onih pet prezimena. Ti su: *Juraj de Caris*, član kaptola od 1598. do svoje smrti 1658. godine;³ *Jeronim Nadali*, kanonik od 1613. do 1657. godine;⁴ *Valerije Muzzarelli*, kapitulatrac od 1634. do svoje smrti 1668. godine;⁵ *Nikola Bogardello*, član kaptola od 1656. do smrti 1676. godine;⁶ i *Petar Gazdić* od 1660. do smrti 1687. godine.⁷ Svi su oni prije ulaska u kaptol sigurno bili niži svećenici kod Sv. Duje jer po ondašnjem pravilu nitko nije mogao biti izabran za kanonika ako prije izbora nije barem sedam godina služio kod splitske katedrale.⁸

Prema tome nije bezrazložno kazati da je Zbornik čakavskih molitava i zaklinjanja, o kojemu ovdje govorimo, napisan negdje od 1634. do 1658. godine, kada je umro prvi od onih pet kapitulatracu.

Međutim, dok dosta pouzdano smijemo odgovoriti na pitanje kada su u sveščić uneseni čakavski prilozi, ne usuđujemo se odlučno ustvrditi tko ih je unio. Bez dvojbe je njihov prevoditelj, a kod četiriju priloga nepoznatih autora možda i izvorni tvorac, neki od splitskih svećenika zaposlenih pri stolnoj crkvi. One su naime molitve, kako rekosmo, unesene u njihovu bilježnicu koja se i danas čuva u njihovu arhivu, i jer je prijevod prevedenih sastavaka vršen u isto vrijeme, kad i njihovo unošenje u tu bilježnicu.

Na istovremenost između prevođenja i stavljanja na papir upućuju nas brojna mjesta, gdje se dotjerava bilo izvorni tekst bilo prijevod neke riječi ili izreke. Tu se naime određena riječ ili izreka izmjenjuje s drugom tako da se ili prva jednostavno križa, ili se prvotnom izrazu za isti pojam dodaje drugi ostavljajući čitatelju neka sam izabere onaj koji mu se više sviđa. Istodobno se ponekada ispravlja i poredaj riječi. Na našoj ćemo transkripciji Zbornika navesti u bilješkama ispod teksta svaku takvu izmjenu i preradu. — Osim navedenih slučajeva, na jednom mjestu prevodilac nije znao kako bi pohrvatio talijansku riječ *fantasia* (68) a na drugome mjestu riječ *ambitione* (80), pa je obje unio ili dao unijeti neprevedene. Riječ *ambitione* je napisana sitnijim i blijeđim slovima, kako bi se njezino mjesto naknadno moglo pokriti hrvatskom istoznačnicom. Dapače je za prijevod latinske riječi *sexus* (86) namjerno ostavljen prazan prostor da se ispuni kad se nađe prikladan odgovarajući izraz.

Između onih svećenika koji su kod splitske katedrale služili u vrijeme nastajanja ovoga Zbornika lako je njegov tvorac mogao biti kapitulatrac *Juraj de Caris*, čije ime na prvom mjestu nosi zadnja stranica iza teksta istoga Zbornika. De Caris je, kako smo već spomenuli, bio član splitskoga kaptola od 1598. do 1658. godine. Tada je umro prešavši devedesetu godinu života i bio pokopan u crkvi koludrica Sv. Marije *de Taurello*. Svojom šezdesetogodišnjom službom je ispunio najduži poznati staž što ga je itko ikada doživio u splitskom kaptolu. On je odvjetak poljičke obitelji Dragišić, ali je po renesansnom običaju njegovo hrvatsko prezime prevedeno u latinsko *de Caris*. Više je školovanje svršio u Ilirskom kolegiju u Rimu. U Splitu je pak uzlazio i silazio

po raznim stepenicama kaptolskih ljestava. Najprije kao prekobrojni pa obični kanonik, zatim kao arhidakon pa opet kanonik i napokon kao arhiprezbiter. Kao odličniji član kaptola bio je biran i među (pro)sinodalne ispitatelje. U svojem dugom vijeku je sudjelovao u upravi splitske nadbiskupije kao generalni vikar nadbiskupa Markantuna de Dominisa i njegovih nasljednika Sforze Ponzonija i Leonarda Bondumerija.⁹

Pomislili smo da je tvorac Zbornika de Caris zato što je za nj njegov suvremenik i drug u kaptolu Marko Dumanić u svojem pregledu istaknutih Splićana zabilježio da je bio izobražen u književnosti, a osobito u moralnoj teologiji, te da je mnogo toga napisao u stihu i prozi na latinskom i na hrvatskom jeziku.¹⁰ Na temelju toga pouzdanog Dumanićeva svjedočanstva de Caris je jedini poznati splitski pisac u hrvatskoj prozi iz njegovih dana, »kad je književno stvaranje u Splitu skoro potpuno prestalo pod pritiskom slabih prilika izazvanih mletačkim iskorištavanjem i turskim napadajima«. ¹¹ Da je u drugoj trećini XVII stoljeća u malenom Splitu postojao još koji drugi svećenik hrvatski pisac, pa i skromniji od de Carisa, bio bi ga Dumanić kao svojega istodobnika i člana svojega staleža dobro poznavao i u svoj popis splitskih pisaca rado uvrstio.

Da je de Caris u hrvatskoj prozi dao samo naš Zbornik, i tada bi se pokazalo istinitim Dumanićevo svjedočanstvo o njemu da je zajedno s hrvatskim pjesmama i isto toliko (*aeque*) u latinskoj prozi i latinskom stihu sve skupa dosta napisao (*multa scripsit*).

Osim toga naglašava Dumanić da je de Caris bio osobito izobražen u moralnoj teologiji (*theologiae moralis apprime eruditus*), a ascetika i mistika, u koje spadaju svi prilozi našega Zbornika, onda su se smatrale područjem moralne teologije.

Pa i miješanje štokavskoga i čakavskoga govora, koje se u Zborniku susreće na svakom koraku, iako ne može dokazati, može barem dati naslutiti autorstvo de Carisa, koji je ili iz štokavskoga ili iz štokavsko-čakavskoga poljičkog govornog područja bio presađen u čakavski Split.

Danas su od čitave sigurne de Carisove književne ostavštine na hrvatskom jeziku poznata samo ova dva stiha, kojima je on opisao znakove na svojem grbu: *Zvizde dajut svitlost, a gora žilj bili / Dvi desnice kripost suproč svakoj sili*.¹² Kad bismo imali sačuvano više njegova hrvatskoga teksta, moglo bi nam uspoređivanje jezika i stila pomoći pri utvrđivanju je li Zbornik njegovo djelo. Kad toga nemamo, spomenimo samo sličnost između *dajut dvi desnice kripost* u citiranom paru stihova i *desnica Gospodinova učinila je kripost* u Zborniku (55). Isto tako *žilj bili* iz stiha donosi Zbornik u obliku *k bilim žiljom* (87). Slično, glagoljskom obliku *dajut* u prvom gornjem stihu odgovaraju prezenti *budut* (68), *nimajut* (69) i još par slučajeva u Zborniku sa starim završetkom *-t* za treće lice plurala.

Budući da je knjižica s registrom spisa važnih za katedralni kler pripadala tome kleru, nije do nje mogao svatko doći, a još manje po njoj šarati. Ako se ipak netko uslobodio da u njoj iskoristi preostale prazne stranice i na

njima piše i križa svoje književne zabave, to je mogao s najmanje ustručavanja učiniti ili glavar kaptolskoga župnog ureda ili voditelj nadbiskupskoga ordinarijata. A takav je u isto vrijeme bio jedno i drugo de Caris, jedno kao kaptolski arhiprezbiter — župnik¹³ i drugo kao nadbiskupov generalni vikar.

Naše nagađanje da je on autor Zbornika utvrdilo bi njegovo prvo poznato hrvatsko djelo u prozi kad bi se dokazalo da ga je on ispisao vlastitom rukom. Međutim, uspoređivanje Zbornika u sveščiću sa zapisima u splitskim maticama krštenih, što ih je de Caris uvrštavao vlastoručno, ne uvjeravaju o istoj ruci, pa naše domišljanje o njegovu autorstvu nije nepobitno argumentirano. Ali sa svim tim naša pretpostavka nije bestemeljna jer je de Caris mogao, kako su to činili i danas čine toliki pisci, nekome diktirati koncept svojega djela. Pogotovo je to mogao učiniti u vrlo dubokoj starosti kakvu rijetko tko dostigne.

Splitski je polihistor dr Julije Bajamonti u drugoj polovici XVIII stoljeća skupljao biografsku i bibliografsku građu o Dalmaciji. U toj građi navodi da je postojao i rukopis latinskih i hrvatskih de Carisovih stihova, ali ne spominje njegovu prozu.¹⁴ Prema tome, ako je naš Zbornik doista de Carisovo djelo, lako bi moglo biti da ga nitko nije iznosio na javu nego da je zbog prethodnog skupa sašivenog registra do danas ostao zakopan u arhivu. Ali je Marko Dumanić (1628—1701) za nj lako mogao, ako nećemo reći morao, znati jer je bio kanonik, kaptolski kancelar i prokurator i generalni vikar splitskoga nadbiskupa.¹⁵ Bilo kako bilo, još uvijek je aktualno Fiskovićevo upozorenje: za de Carisovim književnim djelima treba još tragati.¹⁶

*

Ni jedan naš stari pisac nije se dosljedno služio ni etimologijskim ni fonetičkim pravopisom, jer je svaki upotrebljavao sad jedan sad drugi. Nerijetko je isti pisac istu riječ jedan put napisao fonetički, a drugi put etimološki.¹⁷ Sve to vrijedi i za našega skriptora. Među brojnim slučajevima izabiremo samo po nekoliko takvih primjera. Etimološki su primjeri: *izhodi* (68), *izprosi* (86), *izpuni* (54), *ljubko* (88), *obkružili* (53), *otče* (62). Fonetički su pak: *časna* (62), *obeselila se* (60), *potlači češ* (77), *prislataka* (49), *z desne* (76). Primjeri dvostruke ortografije za iste riječi: *prez oskvarnjenja* (79) i *mojih ozkvarnih* (80), *osvetio* (53) i *osfetio* (53), *s dušom* (61) i *z dušom* (53), *sudca* (86) i *suca* (86), od *sfake* čarke i od *svake* jakosti (70), u istoj rečenici *ustarpljenje* i *neuztarpljenja* (80). Uglavnom prevladava fonetički pravopis, a bit će tome razlog i nezanimanje za podrijetlo riječi.

Proklitike i enklitike su i ovdje po starom običaju pisane skupa sa slijedećim ili prethodnim naglašenim riječima. Tako su nastali vrlo brojni skupovi od dvije riječi, nekoliko skupova od tri [npr. *dopušćenotije* (35), *hkomuću* (51), *jerbosi* (49), *nezapustime* (53), *obratiosamse* (67), *otetičuga* (77), *začbosi* (52), *zadate* (77)] i jedan skup od četiri riječi [*nečinimese odiliti* (55) tj. ne čini da se ja odilim].

Susrećemo i primjere udvojenih suglasnika kao što su: *desnicca* (55), *Eufratte* (69), *kraljicca* (51), *onno* (57), *ovogga* (78) u *studenccu* (72), *uffanje*

(49), *zarccalo* (53). No sve to bez nekoga stalnog pravila, jer se češće nađe i *desnica* (55), *Eufrate* (69), *kraljice* (53), *ono* (54), *ovoga* (52), *studenče* (63), *ufanje* (51), *zarcala* (83).

Nad prijedlogom *u* često nalazimo kosu crticu, npr. *ú vike* (49), *ú ovoj* (49), *ú ime Gospodinovo* (53). — Isto tako nekoliko puta nad samoglasnikom susretnemo u obliku luka znak skraćivanja za završetak *-m*, npr. *ja sâ* (91), *licê* (91), *nisâ* (91), *razgovorâ* (91).

Budući da je čakavsko narječje najstariji jezik hrvatske pismenosti, vjekovima se, pa i ovdje, pojavljuju zastarjeli oblici, osobito u nastavcima sklonivih riječi. Takav je slučaj u nastavku *-go* (*svakogo*, 68) za genitiv jednine određenoga pridjeva ili u nastavku *-šega* (*najmanšega*, 79) za isti padež u superlativu.

Mnogo češća od zastarjelosti jest kolebljivost u padežnim dočecima imenica. Tako vokativ jednine ženskih imenica na *-ja* čitamo najviše puta sa završetkom *-je* (*Gospoje*, 49), ali vokativ bogorodičina imena glasi i *Marie* (64) i *Maria* (65) i *Mario* (59), a *razgovor* je u istom padežu i *razgovore* (53) i *razgovoru* (51). Slična se nestalnost zapaža i u genitivu množine muškoga roda u primjerima *od evangelist* (73) i *od vangelista* (65), *od nepriatelj* (75) i *od nepriateljih* (74). — Dok smo na deklinaciji, spomenimo i nastavak *-in* za nominativni oblik muškoga roda rednoga broja *petin* (81).

Arhaizmi se češće susreću u konjugaciji. Takav je nastavak *-u*, iako ne uvijek pa ni kod istoga glagola, u jednini prvoga lica sadašnjega vremena *prikažuju* (49), *govoru* (79) i *molju* (50), ali se dogodi, da se i današnji nastavak *-u* zamijeni sa *-em*, npr. *možem* (90).

Nekoliko puta je u trećim licima zadržan dočetak *-t*. Takvi su primjeri za jedninu: *bist* (76), *možet* (69), *nečet* (77), *obujmet* (74), *podadet* (76), *svitit* (75); a za množinu: *budut* (68), *dalečut* (69), *dilut* (69), *nimajut* (69).

Ponekada je aktivni glagoljski pridjev u muškom rodu sačuvao završno *-l*: *došal* (78), *obećal* (90), *pedipsal* (55), *prial* (91), *pridal* (55), *prolil* (91). Običniji je na tom mjestu dočetak *-o*: *dostojao se* (89), *oslobodio* (76), *odkupio* (75), *pao* (54), *postavio* (77), ali se nađe i bez jednoga i drugoga dočetka kao: *bi sam* (84), *dostoja se* (88), *obratil sam se* (67), *poda si* (90), *učinil se* (91), *vargal sam pod noge* (84).

Uz redoviti nastavak *-ti* u infinitivu upotrijebljen je ponekad i *-t*, npr. *da me čini živit* (83). Osim toga u futuru oblici *ću*, *ćeš* i dalje, znadu se iza infinitiva stopiti s infinitivom tako da ovaj izgubi čitavi dočetak *-ti* ili *-ći*, npr. *biću* (90), *moće* (86), *potlačićeš* (77).

Nećemo uvijek naći ni dočetak *-i* u imperativu drugoga lica jednine, npr. nekoliko puta *učin* (53) umjesto *učini* (50). — Još spomenimo *nemeže* (69) mjesto *ne može* (69) i apokopirane oblike *mož* (59) mjesto *možeš* (56), *kos* (82), mjesto *koje si* (82) i *tis* (79) mjesto *ti si* (58).

U fleksiji se javlja i neodlučnost u biranju između završnoga -m ili -n. Tako susrećemo *preda mnon* (91) i *sa mnom* (90), *ja san na smarti* (53) i *bio sam* (67), *jesan se osfetio* (53) i *jesam se osvetio* (53), *priporučujen* (85) i *priporučujem* (52), *ja zaklinjan* (73) i *zaklinjam* (73).

Neke vrste riječi su izražene na više načina. Npr. istoznačni uzročni veznik dolazi u osam raznih oblika, od kojih prvih šest na istoj stranici (49). To su: *jer*, *jere*, *jerbo*, *bo*, *zač*, *začbo*, pa dalje *erbo* (78) i *zašto* (52). Trooblični su izražaji: *ikada* (85), *ikadar* (87) i *ikadure* (61); *brez* (56), *prez* (59) i *prež* (75); *ki godi* (69), *u kom godir* (89) i *koje godire* (73). Dvooblični: *aliti* (85) i *oliti* (84); *evanjest* (71) i *vanjest* (72); *ko* (87) i *tko* (90); *Gabriel* (72) i *Gabriele* (60) i više drugih.

Na koncu evo još nekoliko riječi, koje su ubilježene jedan put više u čakavskom, a drugi više u štokavskom obliku: *anjel* (50) i *anjeo* (82), *cabla* (67) i *stabl* (67), *diaval* (68) i *diavao* (70), *ljibezniva* (51) i *ljubezniva* (52), *počalo* (75) i *počelo* (77), *zač* (49) i *zašto* (52). *zali* (70) i *zli* (68), *Mihovio*, *Rafaeo* i *Gabriel* (72).

Odraz staroslavenskoga glasa »jata« u e zabilježen je u pridjevu *telesni* (73). Uz *tilo* za imenicu *telo* i pridjev *telesni* imamo u Splitu potvrda starijih od ove naše.¹⁸ Dodajmo ovdje još *svarhu krel vitrenih* (73), *od korena Davidova* (75) *želenje* (možda jedan put, 66), pa i *prilog ovde* (71).

U XVII stoljeću hrvatski pisci u svim krajevima nastoje izjednačiti književni jezik. U Splitu se pri tom posebno uvažavala dubrovačka književnost pa ondašnji splitski pisci Mate Alberti Matulić (1555—1624) i Aleksandar Komulović (rođ. 1548) osjetno naginju štokavštini.¹⁹ Smatramo da je i ta komponenta mogla uvjetovati brojne štokavske elemente i dijalektološku kolebljivost u jeziku ovoga Zbornika.

*

Prevodilac ili skriptor Zbornika je udesio slova prema talijanskoj abecedi. Glasovi, oko kojih su se svi hrvatski stari pisci na našem primorju mučili, kako bi ih tom abecedom izrazili, jesu: *c*, *č*, *ć*, *j*, *k*, *lj*, *nj*, *s*, *š*, *v* i *ž*. Naš je skriptor to pitanje riješio kako slijedi.

Za glas *c* je upotrijebio šest znakova: *c* (*scinim*, 51), *ç* (*diviç*, 49), *cz* (*czabla*, 67), *z* (*vladaoza*, 51), *zc* (*kraglizce*, 64) i *zç* (*zarzçalo*, 66).

Za glas *č* se poslužio dvama znakovima: *c* (*clovik*, 51) i *ç* (*reçe*, 49).

Za glas *ć* je uzeo tri znaka: *ch* (*noch*, 54), *chi* (*kuchia*, 49), i jedan put *x* (*najvezim*, 78).

Glas *h* u istoj osnovi jedan put ne stavlja (*umiglienstva*, 58 ili *gdi*, 74), dok ga drugi put bilježi (*humiglienstvo*, 62 ili *ghdi*, 73). Isti glas u istoj grčkoj riječi sada označuje sa *h* (*arhangeli*, 72), a sada sa *k* (*arkangeli*, 74).

Glas *i* redovito piše onako kako se izgovara, ali se za nj nađe i *ij* (*mijr*, 57).

Za glas *j* se pomagao trima znakovima: *ij* (*tvoij*, 49), *g* (*gest*, 54) i *y* (*milo-sardye*, 51). U vezniku *jerbo* glas je *j* jedan put izostavio (*erbo*, 78), dok ga je zadržao u prejotiranom obliku *justih* (72).

Za glas *k* je upotrijebio također tri znaka: *k* (*napridak*, 61), *c* (*u capelli*, 74), i *ch* (*pomanchangia*, 88). Prijedlog *k* je pisao na tri načina: *k* (*Mariji Divici* (69), *h komu*, (51) i *g Divi* (86).

Mjesto *kv* je par puta stavio *qu* (*ozquarnih*, 80).

Za glas *lj* se poslužio sa četiri znaka: *gl* (*neuogni*, 78), *gli* (*nepriateglie*, 51), *lg* (*ueselge*, 49) i *lij* (*ueselija*, 65).

Za glas *nj* se poslužio također sa četiri znaka: *gn* (*sadagnoij*, 49), *gni* (*gniegovo*, 49), *ng* (*sповідange*, 49) i *nij* (*stanija*, 58).

Glas *s* redovito bilježi sa *s*, ali iako vrlo rijetko i sa *z* (*zlabe*, 86).

Za glas *š* služio se sa sedam znakova: *s* (*grisnikov*, 53), *ss* (*ussi* 49), *š* (*re-douniška*, 66) i *šš* (*stvarass*, 78), *c* (*uicgniega*, 49), *sc* (*nasc*, 75) i *sč* (*sčirini*, 50).

Za skup *šč* je uzeo po jedan put *stij* (*milostije*, 51) i *šti* (*milostie*, 81).

Za glas *v* je upotrijebio dva znaka: najčešće *u* (*suih*, 49), a nerijetko i *f* npr. *Abramof* (74), *duhof* (63), *gliubaf* (88), *osfetio* (53), *sfakoj* (49), *sfeti* (62).

Napokon glas *ž* redovito označuje *x* (*xexin*, 82).

Spomenimo još da se u Zborniku nalazi četrdesetak riječi ili pojmova, koje Rječnik Jugoslavenske akademije (Ak. Rj.) ne donosi ili im daje drugačije značenje. Takve su: *Anjesa* (ž. ime, 72), *Bonaventura* (m. ime, 88), *Cecilia* (ž. ime, 72), *cviće* (dem. od *cviće*, 87), *Fison* (rijeka, 69), *Geon* (rijeka, 69), *ikor* (= *itko*, 61), *kigodir*, (*quicumque*, 61), *Konkordia* (ž. ime, 72), *Krispin* (m. ime, 72), *ljibezniv* (*amabilis*, 51), *ljibiti* (*amare*, 87), *ljidi* (*homines*, ako nije skriptorova pogreška, 87), *Maria Salomova* (72), *Matužalem* (m. ime, 70), *Melkišedekov* (posvojni pridjev, 70), *mnogokupan* (*multus*, 79), *navlasno* (*praecipue*, 89), *nečekkan* (*inexpectatus*, 56), *nedotaknut* (*intactus*, 51), *nevidin* (*invisibilis*, 74), *odmićen* (nejasno značenje, 73), *Perpetua* (ž. ime, 72), *prezuzno* (*bezuzdno*, *effrenate*, 80), *priliplje* (*pulchritudo*, 63), *raba* (m., *servus*, 49, 51), *Reparata* (ž. ime, 72), *rojnica* (*genitrix*, 80), *Sarin* (posvojni pridjev od *Sara*, 71), *slastkost* (*dulcedo*, 90), *smihovanje* (*irrisus*, 83), *sritost* (*occursus*, 69 bilj. 15), *svinski* (= *svinjski*, 80), *unistvo* (nejasno značenje, 80), *utišeljnica* (*consolatrix*, 63), *uznanica*, (*cognitrix*, 79), *vladaoca* (*gubernatrix*, 51), *vrtalski* (*hortensis*, 63), i *zasiđenja* (*throni*, 72).

Više od dvije trećine ovoga Zbornika zapremaju prilozi upravljani Bogorodici. Tu je njoj upućeno na stotine ukrasnih pridjeva, od kojih su neki u hrvatskom jeziku vrlo rijetki, ako ne i jedinstveni. Zaklinjanja pak obiluju razglabanjima i ponovljenim opisivanjima istih stvari te na taj način iznose rječničko bogatstvo za istoznačne pojmove. Za ovakve nabožne u XVII stoljeću redovito prevedene stvari tvrdi Kombol: »Ako ta djela i nisu imala, ili su

samo izuzetno imala i književnih osobina, ipak ona nisu bez kulturnohistorijskog značenja, navlastito zbog toga, što se u njima ogleda tadašnja hrvatska proza, koja se ni sad nije u našoj ostaloj književnosti mnogo njegovala».²⁹

U transkripciji teksta razrješujemo samo skraćenu imenicu *Gospodin* (*Gñ*), njezin pridjev *Gospodinov* (*Gñov*) i par puta ime *Maria* (*M*) jer drugih skraćenica nema. U bilješkama pak ispod teksta navodimo u izvornoj grafiji nejasna i pogrešna mjesta, autorove ispravke i izmjene te druge neobičnosti i pokoju nedosljednost.

BILJEŠKE

- ¹ IVAN OSTOJIĆ, *Metropolitanski kaptol u Splitu*, str. 156—157, Zagreb 1975.
- ² *Arhiv splitske nadbiskupije* (S) 42 f 11—12; 43 f 1, 2.
- ³ *Archivium Capituli Spalatensis* (skraćeno A.C.S.) 3 f 115; ANDREA CICCARELLI, *Opuscoli riguardanti la storia degli uomini illustri di Spalato e di parecchi altri Dalmati*, str. 17, Ragusa 1811.
- ⁴ OSTOJIĆ, n. dj., str. 266.
- ⁵ A.C.S. 6 f 28, 178; *Matice mrtvih Split* II f 225.
- ⁶ A.C.S. 6 f 28, 7 f 7; *Matice mrtvih Split* II f 253; OSTOJIĆ, n. dj., str. 210—211.
- ⁷ A.C.S. 6 f 66; 7 f 54; *Matice mrtvih Split* II f 304; OSTOJIĆ, n. dj. 274.
- ⁸ OSTOJIĆ, n. dj., str. 335.
- ⁹ OSTOJIĆ, n. dj., str. 183—185, 252, 262, 315, 316.
- ¹⁰ CICCARELLI, n. dj., str. 17: »*GEORGIUS DE CARIS Spalatensis, Canonicus ac Archipresbyter, elegantiam litterarum studio excultus, theologiae moralis apprime eruditus... Multa scripsit tum versu tum prosa latina aequae ac Illyrica lingua*«.
- ¹¹ CVITO FISKOVIĆ, *O splitskom književniku Jurju Dragišiću de Caris*, str. 5, Split 1962.
- ¹² FISKOVIĆ, n. dj., str. 6—7.
- ¹³ OSTOJIĆ, n. dj., str. 199.
- ¹⁴ IVAN MILČETIĆ, *Dr Julije Bajamonti i njegova djela* (Rad JAZU knj. 192, str. 125, 127, Zagreb 1912).
- ¹⁵ OSTOJIĆ, n. dj., str. 228.
- ¹⁶ FISKOVIĆ, n. dj., str. 23.
- ¹⁷ Dr TOMO MARETIĆ, *Istorija hrvatskog pravopisa*, str. XII, Zagreb 1889.
- ¹⁸ HRVOJE MOROVIĆ, *Marulićev prijevod glasovitog srednjovjekovnog djela De imitatione Christi* (Čakavska rič I br. 2, str. 83, 87; II br. 1, str. 180, Split 1971 i 1972); JOSIP HAMM, *Hrvatska proza Marulićeva vremena* (Čakavska rič II br. 1, str. 25).
- ¹⁹ IVAN MILČETIĆ, *Splječanin Matija Alberti Dubrovčanima* (Građa za povijest književnosti hrvatske VII, str. 314—320); MIHOVIL KOMBOL, *Povijest hrvatske književnosti do preporoda*, str. 215—216, Zagreb 1961.
- ²⁰ KOMBOL, n. dj. str. 215.

TEKST ZBORNIKA

Spovidajte Gospodinu¹ jere je dobar, jere je u vike milosardje njegovo. Zdrava Maria, milosti puna.

Ma² Gospoje, prislataka Divo i kraljice od svih divic života višnjega.

Primi moje nevoljno moljenje, koji ti prikazuju raba³ tvoj, i govori za me s tvojim pridobrostitivim Sinkom, da me pomože u ovoj mojoj sadanjoj potribi i u sfakoj mojoj nevolji, slavna moja Gospoje, jerbo si ti moj razgovor,⁴ moje ufanje i moja pomoć.

Neka sad reče Izrael, jere je dobar, jere je u vike milosardje njegovo. Zdrava Maria.

O slavna Divo, puna milosti i svakoga mogućstva, prikloni tvoje prislatake uši k mojim nedostojnim molitvam i oslobodi mene od ove velike muke. Obrati se harlo, Gospoje, pomoći me u mojih potribah, zač si ti Majka moja.

Neka sad reče kuća Aronova, jere je u vike milosardje njegovo. Zdrava Maria.

O slavna i prislavna Gospoje moja, prislataka slasti duše, obrati ovu moju potribu u veselje i radost, zašto tvoj milostivi Sinak hoće, ča ti hoćeš. Dakle, Gospoje, pomози mene ti u ovoj potribi i u svih mojih nevoljah i učin harlo, Gospe moja prislataka, ti bo znaš moju potribu.

Neka sad reku, koji se boje Gospodina, jere je u vike milosardje njegovo. Zdrava Maria.

50 O divo Marie od divic, ja te molim za ono priveliko veselje, koje ti pria, kada ti anjel Gabriel navisti upućenje od istinoga Sina Božjega. Molju te, Gospoje,⁵ da mi ti obarneš ovu potribu u veselje, i ureda⁶ stvori, Gospo moja, budući ti od svakoga zla istina i živa likaria.

Iz tugovanja zazvah Gospodina i uslišio jest mene u širini Gospodin. Zdrava.

O ufanje od tugujućih, studenče od milosardja, istočišće od milošće, molju te za spasenje prislavnoga Karstitelja, ki biše zatvoren u utrobi materinoj i pokloni se kleknuf tvomu Sinku Isukarstu, koji bi istino upućen u tvojoj prisvetnoj utrobi. Zato tebe za poštenje njegovo ja te molju, kraljice primoguća, da ga prosiš da me slobodi od sadanje potribe i od svake suprotivščine. Onako kako on slobodi Susanu od kriva svidočanstva

51 i od krive odluke, ku učiniše⁷ pro/tiva njoj oni zlobni starci. I učini barzo, Gospoje, jerbo si ti⁸ vručak od milosti i puna milošće. Ah, nemoj me zapustiti.

Gospodin meni pomoćnik, neću se bojati ča god da učini meni človik. Zdrava Maria.

O nedotaknuta Majko privisokoga Boga, kralj svemogući haj se⁹ od tvoga rabe, Gospo, ka si svejer bila i jesi puna milošće i milosardja i

milosti, i svejer si pripravna pomoći i podhititi¹⁰ grišnike, koi te hoće prositi u njih potribah zdvigujućih h putu¹¹ od istine. Molju te, slatka Gospoje i Majko Moja, da sada me pomožeš h ovom momu velikom činjenju¹² i ne stoj dali čini harlo, zač ti znaš dobro moje privelike muke, da istinito scinim i istina jesu, da si ti vladaoca¹³ i kraljica od neba ř jesi naša likaria.

Gospodin je meni pomoćnik i ja ću nehajati¹⁴ nepriatelje moje. Zdrava Maria.

O prislatka i ljibezniva i pridraga Majko Karstova pomozí me sada na ovi hip. O Gospoje primilostiva, ako mi ti ne pomožeš h komu ću poći, koga ću zvati, ali ća ću učiniti. Ti si sve moje ufanje i jošće od neufanih¹⁵ razgovoru, istino ufanje. I zato, Gospoje moja, ja tvoj virni raba utiču¹⁶

- 52 se h tebi scineći / u ovoj mojoj velikoj potribi za da me harlo slobodiš po tvojoj velikoj milošći, zač bo si ti moje ufanje.

Dobro je uzdati se u Gospodina nego se uzdati u človika. Zdrava Maria.

O prislatka i ljubezniva¹⁷ Majko moja, usliši moja slaba moljenja, jerbo si ti zvizda jutarnja. Slobodi me od ove potribe, razgovoru moj, i čini da dojde barzo u stvari moje dobro želinje od lovoga, ća sada ja te prosim i molim, da mi pomožeš u svakoj mojoj nevolji, zač si ti mati od milosardja.

Dobro je ufati se u Gospodina nego ufati u poglavicah. Zdrava M.

O primilostiva Majko Isukarstova, odvitnice grišnikov, Divo Majko priobilna,¹⁸ molju te da ti hotiš priati ovo moje prošenje. Gospoje moja primoguća, ja znam dobro i znam istinito, da po dostojanstvih mojih¹⁹ ja nisam dostojan biti uslišan ni priati milosti, dali tvoje priveliko milosardje i dobrota tolika je, da svejer stoji goruća za učiniti milost svim onim, koi čistim²⁰ sarcem priporučē se tebi. I zato, Gospe, ja se bogoljubno priporučujem tebi i pitam tvoju pomoć u ovoj mojoj potribi i mucí / U učin,²¹

- 53 Gospoje moja, i razgovore moj, za da nepriatelj sa suprotivšćinami ne čini me se odiliti od Boga, molju te čini barzo, ufanje moje i slava moja.

Svi su narodi obkružili mene, a u ime Gospodinovo jesam se osfetio na njih. Zdrava Maria.

O dobitna²² Majko, pomoćnice u svakom boju i mucí našoj, braniteljice u naših pogibilih.²³ O slavna i moguća kraljice nebeska, zarcalo od anjelov, skalo od svetih, utočišće od grišnikov. Zato te molim, Gospoje, da me pomožeš u ovoj velikoj naglosti, i čini,²⁴ Majko moja, jer ti vidiš i znaš moju potribu.

Obkružujući obkružiše mene i u ime Gospodinovo jesam se osvetio na njih. Zdrava Maria.

O Majko primilostiva, slatka i pridobra, ti vidiš, da sam ja od svakoga porugan i obastart u nevoljah od svita, i toliko sam udaran, da san na smarti. I zato dvigni se, prijaka Gospoje. i pomozí me²⁵ i ne pusti²⁶

me poginuti u ovom krupnom portu. Stoj sa mnom i slobodi me od ove velike naglosti žestinje, koja je došla svarhu mene i čini me ljubiti tebe i tvojeja prislatkoga Sinka Isukarsta z dušom i tilom.

54 *Obkružili su mene kakon pčele i ražegli su se kakono oganj / u dračah, i u ime²⁷ Gospodinovo, jere sam se osvetio na njih. Zdrava Maria.*

O Gospoje moja prisveta, uslišaj moje humiljene molitve i učini se dostojna, da sam uslišan²⁸ u ovoj mojoj molitvi. Daj mi jakost i moć, da učinim vazda i stvorim ono,²⁹ ča je tvoje poštenje i slava i,³⁰ Gospoje moja, slobodi me od velike suprotivščine za tvoje prisveto milosardje.

Potisnut privraćen bih, da bih pao, a Gospodin primio jest mene. Zdrava Maria.

O zvizdo morska prisvitla puna ljubavi, Divo milostiva puna milosti, ustani se gori, Gospoje moja, i pomoz me, ne kasni, zač bo ja sam slab. Pomoz me, prislatka Majko moja, pospiši, ne kasni, da pridi i oslobodi mene od sadanje nevolje i tuge i čini,³¹ da se izpuni moja volja u svakom dobru.

Jakost moja i hvala moja Gospodin, učini se meni na spasenje. Zdrava Maria.

O cvatuća ružice meju dračje, pozrij milostivim obrazom nevolje sarca moga i oslobodi me od sadanje nevolje i tuge i čini³² da se izpuni

55 volja tvoja u sfakom.³³ / Dobro jest, ča ti hoćeš, dopušćeno ti je od tvoga Sinka.

Glas od uzradovanja i spasenja u pribivališćih od pravednih. Zdrava Maria.

O diko svita i slavo, dostojaj se pomoći mene i osloboditi me od ove nevolje i tuge i čini,³⁴ da se izvarši u onoj stvari i svakom dobru za tvoje neprocinjeno milosardje.

Desnica Gospodinova učinila jest kripost, desnica Gospodinova učinila je kripost. Zdrava.

O prislatka i milosardna Divo za desnicu višnjega kralja, sinka tvoga, oslobodi mene od sadanje nevolje i tuge i čini,³⁵ da se izpuni želja moja u ovoj stvari i u svakom dobrom dilu.

Neću umriti da hoću živiti i spovidati ću dila Gospodinova. Zdrava Maria.

O Divo Marije, čini me živiti u Isukarstu i naslajevati se u Gospodinu i njegovim odkupljenjem svete muke oslobodi me od sadanje nevolje i tuge i čini, da se izvarši želinje moje u svakomu dobru.

Karajući pedipsal je mene Gospodin, nije smarti pridal mene. Zdrava Maria.

56 *O slavna Gospoje puna svake mилоšće nehsti mene smarti / nečekane i nagle pridobiti, da obrati dreselje moje u veselje, jer ti možeš kada hoćeš, i osloboditi me od ove nevolje i tuge i čini barzo, da se izvarši*

želinje moje u svakoj stvari dobroj. Gospoje moja, pomози me po velikoj tvojoj ljubavi.

Otvorite meni vrata od pravde, i ulazeći u nje spovidati ću Gospodina. Ova vrata Gospodinova, pravednik će ulaziti u nje. Zdrava Maria.

O poljubljena Majko Karstova, Stvoritelja neba i zemlje i svih stvari stvorenih. Divo pričista, osobita brez ikakova oskvarnjenja,³⁶ po tebi Gospoje, po tebi otvori se križ oliti vrata raja, po tebi smo izašli od službe. Molju te bogoljubno s velikom virom i ljubavlju, da mi ti podaš na puno tvoje sveto³⁷ milosardje i slobodi me od svakoga zla i dopusti mi činiti tvoju volju i ovo učini po tvojoj velikoj ljubavi.

Spovidati ću tebi, Gospodine, jere si uslišal mene, i učinio si se meni na spasenje. Zdrava M.

57 O slavna Majko, ka si bila pribivališće Sina Božjega, ja nevoljni i nepoznani tebe / molim i prosim humiljeno za ono príveliko veselje, koje ti pria, kadi ti porodi tvoga Sinka prislatkoga, jer biše Bog i človik. Za ovo, Gospoje, hoću te moliti, da ti me slobodiš od svakoga zla i podaj mi mir i tihost i dvigni mi ovu moju nevolju i podaj mi izpuniti na puno utišenje i privedi me k spasenju i ovo učini³⁸ za veliku tvoju ljubav.

Kami, koga³⁹ su odvargli zidari, ovi bi učinjen⁴⁰ na glavu od nugla.⁴¹ Zdrava Maria.

Primilostiva Divo Marie, spomeni se od ovoga tvoga rabe nevoljnoga i molju te, da se obratiš na milosardje i milošću, Majko Isukarstova, jerbo stojim prid tvojom čudnom prilikom za pitati milost za oni veliki sud,⁴² koji ti pria u tvojoj pameti, kada oni sveti kralji,⁴³ ki /bihu kralji ukrunjeni pridoše pokloniti se Isukarstu, sinu tvomu, koji uistinu biše Bog i človik, i prikazaše mu zlato, tamnjan i miru. Za ovo te molju, Gospoje moja pridraga, da mi ti učiniš navlasno milost i dar, da ova moja muka obrati se u dobru utišenje,.

Od Gospodina je učinjeno ovo, i zamirno jest u očiju naših. Zdrava.

O pripoštovana roditeljice⁴⁴ Isukarstova poljubljena od Boga, ja sam

58 toliko slab / i pun grihov, da nisam dostojan spomenuti te, dali tvoje svarhovito milosardje i milošća čini me k tebi uteći se moleći te, Gospoje⁴⁵ moja, virno i gorkošću od sarca, da barzo i bez stanja⁴⁶ dopustiš mi ovi dar, koji ja od tebe z bogoljubstvom prosim, i podaj mi, majko moja prisveta, tvoj sveti blagoslov.

Ovi jest dan, koga je učinio Gospodin, radujmo se i veselimo se u njemu. Zdrava Maria.

Gospoje⁴⁷ prisveta, puna slasti i milosti, ti si puna umiljenstva i jesi sva tiha i puna milošće. Ti si primoguća i puna blagodarnosti. Prislatka cesarice, mogla bi ti učiniti, da u ovoj mojoj nevolji, da ti me nećeš hotiti pomoći i da dar, koji san te ja prosio, nećeš mi ga hotiti dati. Istino milostiva mati, mučno mi se čini, da od tebe čeljade ikakovo prazno⁴⁸ može otiti. Ovo, Majko, ne bi znala ni bi htela učiniti, jerbo si ti puna milošće i ja ubogi⁴⁹ neću se diliti od tebe brez milošće.

O Gospodine, sahranjena mene učini. O Gospodine, dobro napriduj, blagoslovljen koji dojde u ime Gospodinovo. Zdrava Maria.

- 59 O Divo blagoslovljena, utočišće grišnikov, razgovoru od nevoljnih, pridi hitro i pomoz mi i ovu moju veliku muku, jerbo ti sama mož meni pomoći, a ovo virujem istinito prez misli, da ti imaš od Boga svaku milost i dar i punu moć činiti milosti svakomu, koji bi tebe molio i prosio, i zato te molim pomoz mi po tvojoj milosti.

Blagoslovljali smo vas u kuće^{49a} Gospodinove, Bog Gospodin i prosvitli nama. Zdrava Maria.

Uzveličana primoguća Divo Mario, Majko Božja, tvoj poštovani hum⁵⁰ svega me razgovori i daj mi veselje u mojih suprotivščinah. Zato daj mi rad velikoga veselja od tvoga imena, koje mi svejer podaje veselje, i darži me u velikoj slasti. Radi toga molju te, Gospoje, za tvoje pričasn⁵¹ poštenje, da u ovoj mojoj mucu podaš mi razgovor. I učini barzo, Majko moja, za ljubav tvoga slatkoga Sinka našega Gospodina.

Naredite dan sfečani u izpunjenju⁵² tja do nugla od otara. Zdrava Maria.

O privelika moja slasti, molju te, da mi ti daruješ u moj hum veselje neizrečeno i radost višnju. O slavna kraljice, primi milosardje, svarhu mene, jerbo sam ja zločesti⁵³ tvoj raba, a ti svejer moje veselje.⁵⁴

- 60 *Bog moj jesi ti i spovidati ću se tebi, Bog moj jesi ti i uzvisiti ću tebe. Zdrava Maria.*

O prisveta Divo, pomoćnice svih onih, ki u potribah tebi izišću pomoć, utiši mene slugu tvoga za navišćenje, ko tebi prini Gabriele višnjega Boga posal.⁵⁵ I kako on tebi navišćujući obeselila se jesi, tako mene od ove potribe i od ke hod druge, u koj te uzvapijem barzo uslišati dostojaj se i osloboditi me od sadanje nevolje i tuge.

Spovidati ću tebi, jere si uslišio mene, učinio si se meni na spasenje. Zdrava Maria.

O pričista Divo Bogorodice, budi pri molbah mojih, jere ti jesi utočišće naše u dan zali odpuštiti duge, i činiš nas vesele nakon pogibili ovoga života. Oslobodi me od sadanje nevolje i tuge radi tvoje velike milosti i ljubavi.

Spovidajte Gospodinu jere je dobar, jere je u vike milosardje njegovo. Zdrava Maria.

O Majko Isukarsta Boga višnjega, kraljice primoguća puna milosti, milosardna Majko od nevoljnih, razgovore od svih onih, koji virno ufaju

- 61 te, Gospoje prilipa, pomoz i pod/hiti ovoga tvoga rabu nevoljna i tašća, i zato te molim, Gospoje, ti mi podaj jakost boriti se protiva nepriatelju naravskomu i protiva puti, zada ja tvojom dobrom pomoću svejer ostanem dobitnik. I čini me svejer stati u slasti božjoj i u napridak svejer z dobra na bolje i tako naslidovati do konca smarti. I podaj mi pravo i izpunito

znanje Božje i moje isto po ti način, da ja ne mogu veće ikadare pasti u kogodir pomankanje ni privaru, ni učiniti stvari, ke su nemile momu slatkomu Stvoritelju, dali svejer mene darži u njegovoj ljubavi i preporučujem se, Gospoje, tvomu prislaskom Sinku, koi je pravi Bog svemogući i človik, da vazda prividi mojim potribam i nevoljam, i učuvaj od svakoga zla i od srama, i Isukarst svejer da stoji s dušom⁵⁶ mojom i od mene da se ne odili. A ti, Gospoje, budi mi Majka⁵⁶ prid⁵⁷ mogućstvom božastvenim. Amen.

NAPOMENE

Ovome sastavku je dano ime *Spovidanje Gospino* po 117. psalmu *Spovidajte (Confitemini)*, što ga je autor uzeo za podlogu 29-eročlane molitve Majci Božjoj. On, naime, nakon svakoga od 29 verzikula toga psalma i nakon jedne *Zdravo Marije* upravlja Gospi prošnju, da ga izbavi iz nevolje, u kojoj se nalazi. Svaka prošnja obiluje počasnim epitetima upućenim Mariji, od kojih se neki rijetko javljaju kod naših starih pisaca.

- ¹ *Gñu*, skraćénica od *Gospodinu*
- ² *ma* mjesto *moja*
- ³ *raba*, sluga, rob,
- ⁴ *razgovor*, utjeha
- ⁵ iza *Gospoje* slijedi prekrizeno: *da ti mi obratiš ovu potribu* (nad crtom: *pomožeš u ovoj nevolji*) u *veselje i ureda*, prislataka *Gospe*, učini. *Dakle, pomozí me ti u ovoj mojoj potribnoj nevolji i u svih mojih potribah, dali harlo učini Gospe moja prislataka, ti bo znaš moju potribu.*
- ⁶ *ureda*, brzo
- ⁷ nad *učinisse* dodano *dasse*
- ⁸ iza *ti* prekrizeno *uredo*
- ⁹ *haijse* (?)
- ¹⁰ *podhititi*, dignuti
- ¹¹ *h putu*, k putu
- ¹² nad *u ouom momu uelikom čignieniju* dodano *u ouoj moijoj velikoj mucí*
- ¹³ *vladaoza*, vladarica
- ¹⁴ *nehajati*, prezirati
- ¹⁵ *neufanih*, očajnih
- ¹⁶ pred *utičuse* prekrizeno *utičense*
- ¹⁷ prekrizeno *O primilostiva*
- ¹⁸ prekrizeno *Mayko obilna*
- ¹⁹ nad *dostoijanstuih moyih* dodano *čignieniju momu*
- ²⁰ nad *cistim* dodano *umiglienim*
- ²¹ iza *ucin* prekrizeno *barzo*

- 22 u riječi *pridobitna* prekrižen prvi
slog *pri*
23 prekriženo *potribah*
24 iza *cini* prekriženo *barzo*
25 iza *pomozime* prekriženo *barzo*
26 u riječi *zapusti* prekrižen prvi slog
za
27 iza *ime* prekriženo *tuoge*
28 *uslissana*
29 iza *ono* prekriženo *dige tuoge*
30 iza *i* prekriženo *barzo*
31 iza *cini* prekriženo *barzo*
32 iza *cini* prekriženo *barzo*
33 *tuoija* mjesto prekriženog *nassa*
34 iza *cini* prekriženo *barzo*
35 iza *cini* prekriženo *barzo*
36 *oskugnienija*
37 u *prisveto* prekrižen prvi slog *pri*
38 *učinite* ili *učinise*
39 *goga*
40 nad *ucignien* dodano *postavlen*
41 *nugla* dodano *kantuna*
42 iza *veliki* prekriženo *i strasni*
43 iza *kragli* prekriženo *nepoznani*
44 u riječi *bogoroditeglice* prekrižena
prva dva sloga
45 iza *Gospoge* prekriženo *sarčeno*
46 *brez stanija*, odmah
47 iza *Gospoge* prekriženo *prislavna*
48 nad *prazno* dodano *slabo*
49 nad *ubogi* dodano *neuoglni*
49a *Moralo bi biti od kuće*, jer je lat.
de domo
50 *hum*, um
51 *pričano*
52 nad *izpugneniju* dodano *gustyh*
53 nad *zločesti* dodano *hudi*
54 nad *moge veselge* dodano *moij*
55 *posal*, poslanik
56 *uoijka* (?) nejasno
57 iza *prid* prekriženo *pri*

Gospodine, pomiluj — Karste, pomiluj — Gospodine, pomiluj — Karste, sliši nas — Karste, usliši nas — Otče nebeski Bože, pomiluj nas — Sinu odkupitelju sveta Bože, pomiluj nas — Duše Sfeti Bože, pomiluj nas — Sveta Trojce¹ jedini Bože, pomiluj nas — Sveti svetih Bože, smiluj se na nas — Sveta Mario, moli za nas — Sveta Bogorodice, moli za nas — Sveta Divo divic, moli za nas — Majko Karstova, moli za nas — Majko čista, moli za nas — Majko bogoljubna,² moli za nas — Majko netaknuta, — Majko neoskvarnjena, — Majko ljubezniva, — Majko čudna, — Majko milostiva, — Majko božje milosti, — Majko stvoritelja,

— Majko spasitelja, — Majko milošće humiljenstvo, — Majko milošće sve svetosti, — Majko milošće poslušna, — Majko milošće mudrosti, moli za nas — Divo Divic, moli za nas — Divo virna, — Divo moguća, — — Divo mudra, — Divo primilostiva, — Divo priuljudna,³ — Divo časna,⁴

- 63 — Divo pripovidana, / — Divo sveta, moli za nas — Divo blažena, — Divo lipa, — Zarcalo pravde, — Stole razumni, — Uzročje našega veselja, — Sude duhovni, — Sude časni, — Sude zlamenita bogoljubstva, — Sude sve svetosti, — Ružno tajna, — Turne bilokosni, — Kućo zlatna, — Korabljo uvitna, — Vrata nebeska, — Zvizdo jutarnja, — Svitlosti jutarnja, — — Priliplja⁵ miseca, — Pribivališće božastva, — Duše božastva, — Duha Svetoga shranišće, — Duha Svetoga kučišće, — Duha Svetoga pribivališće, — Duha svetoga razgovore, — Pristolje Salamunovo, — Vrata rajska, — — Zakon divstva, — Način svetosti, — Spasenje nemoćnih, — Utočišće grišnikov, — Dragi kamiče divstva, — Kriposti nebeska, — Utišeljnice nemoćnih,⁶ — Utišeljnice tužnih, — Studenče vartalski, — Kraljice Anjel-
- 64 ska, — Kraljice duhof svetih,⁷ / — Kraljice od dvadeset i četiri starac, — — Kraljice Patriarkov, — Kraljice prorokov, — Kraljice Apostolska, — — Kraljice Vanjelska, — Kraljice Mučnikov, — Kraljice Pravednih, — — Kraljice učeniška,⁸ — Kraljice spovidnikov, — Kraljice Divic, — Kraljice Svih Svetih, moli za nas, — Janče Božji, koji uzimlješ grihe svita, prosti nam Gospodine, — Jamče⁹ Božji, koji uzimlješ¹⁰ grihe svita, usliši nas Gospodine, — Jamče Božji, koji uzimlješ grihe svita, pomiluj nas Gospodine — Karste sliši nas, Karste usliši nas, Karste pomiluj nas — Otče naš. I ne uvedi nas u napast — Da izbavi nas oda zla — Moli za nas sveta Bogorodice — Da dostojni budemo obećanja Isukarstova — U svakoj nevolji i tuži našoj pomozite nas milostiva Divo Marie.

Gornje su litanije građene prema lauretanskim, ali od 74 zaziva upravljena Gospi samo je 41 zajednički s lauretanskim kakve su one u današnjem sastavu.

¹ *Trojice*

² *prekriženo neporočna*

³ *prekriženo prilipa*

⁴ *prekriženo ugliudna*

⁵ *prilipglia*

⁶ *prekriženo tužnih*

⁷ *nad duha svetoga dodano duhof svetich*

⁸ *uceniska*

⁹ *Ijamče, dok u prethodnom zazivu*

Ijanče

¹⁰ *izimgliess*

¹¹ *zana*

65 3 — OVA MOLITVA DANA BI BLAŽENOMU BERNARDU¹ OD ANJELA
koi mu reče: kakono zlato jest čistije pričinjena² ruda tako ova molitva
druzim molitvam.

Zdrava Maria Prisveta, službenice Trojstva pripionižna, Gospodin s
tobom.

Zdrava Maria prisfeta, priobrana Boga Otca kćeri svarhovita, Gospo-
din s tobom.

Zdrava Maria prisveta, zaručnice Duha Svetoga priljubezniva, Gospo-
din s tobom.

Zdrava Maria prisveta, Majko Gospodina našega Isukarsta prido-
stojna, Gospodin s tobom.

Zdrava Maria prisveta, sestro anjelska prilipa, Gospodin s tobom.

Zdrava Maria prisveta, obećana prorokom priželna,³ Gospodin s
tobom.

Zdrava Maria prisveta, kraljice patriarska prislavna, Gospodin s
tobom.

Zdrava Maria prisveta, učiteljnice⁴ od vanjelista priistinita, Gospodin
s tobom.

Zdrava Maria prisveta naučiteljnice apostolska prirazumna, Gospodin
s tobom.

Zdrava Maria prisveta, razgovore⁵ mučenikov čitovata,⁶ Gospodin s
tobom.

Zdrava Maria prisveta, studenče puni⁷ spovidnikov priuljudna, Go-
spodin s tobom.

Zdrava Maria prisveta, poštenje i blagdan divic, prislatka, Gospodin
s tobom.

Zdrava Maria prisveta, razgovore živih i martvih prigotova sa mnom
budi u svakoj potrebi, tugi i nevolji mojoj i na vrime smarti moje primi
dušu moju i prikaži ju prislatkomu Sinku tvomu Gospodinu našem Isu-
karstu sa svimi, koji se našim molitvam priporučuju. Amen.

Sv. Bernardo je dosta utjecao i na hrvatsku sredovječnu književnost izravno
preko latinske ili neizravno preko talijanske nabožne književnosti (VJEKOSLAV
STEFANIĆ u Hrvatskoj enciklopediji II, str. 434, Zagreb 1941).

¹ *Barnardu*

² *iza pricigniena prekrizeno
od guozdija*

³ *prixelina*

⁴ *uciteglinie prisueta*

⁵ *nad razgovore dodano razgouornice*

⁶ *Čitouata*

⁷ *u napuni prikrižen prvi slog*

66 Divo od divic. Bogorodice i Divo neoskvarnjena.¹ Divo vikovna,² milosti Božje puna. Višnjega kralja hćeri. Majko Karstova i zaručnice. Tempal³ Duha Svetoga. Kraljice nebeska, Gospoje anjelska. Nebeska skalo priupravna. Vrata rajska. Naša majko i Gospoja. Istino ufanje virnih. Majko od milosardja. Majko višnjega Gospodina.⁴ Majko pravoga svita. Kriposti božastvenoga upućenja. Uvite⁵ nebeskoga skrovišća. Blagošhranišće virnih. Naše istino spasenje. Majko pravoga veselja. Zvizdo pričista od nebes. Nebeskoga stanja želinje.⁶ Pridostojna svakoga poštenja. Nebeskoga življenja Putnice. Priliposti nebeska. Cvite patriarski Želinje prorokov. Blagošhranišće apostolsko. Slavo mučenikov. Slasti redovniška. Čistoće zarcalo. Veselje arhanjelsko. Svih svetih radosti. Nevoljnih utočišće. Zlovoljnih razgovore. Svih . . . jnih⁷ studenče. Slavo svih divic. Morska zvizdo pritemeljita moli za me grišnika. Amen.

---

¹ *neoskuagnena*

² *vikougnia*

³ *nad tempal dodano crikuo*

⁴ *nad Gospodina dodano*

Gospodinova

⁵ *Vuite*

⁶ *xelenge ili xelinge*

⁷ *nejasno*

67 5 — MOLITVA SVETOGA CIPRIANA KOJA JE PROTIVNA
SVAKOMU DUHU ZLOBNU I SVAKOJ ZLOJ SUPROTIVŠČINI
I SVAKOJ DIJAVALSKOJ MOĆI

Ja Ciprian sluga Božji, po milosti Gospodina Našega Isukarsta za prividiti k umu i k pameti mojoj molih i prosih: O visoki, koi jesi moj Bog jaki i mogući, koi pribivaš u vele¹ velikoj svitlosti i jesi svet i slavan. I u starih vrimen znao si zločinstva sluge tvoga i zloće, u kojih sam bio u rukah djavalskih, i ne znadih tvoje prisveto ime. U uno vrime zločinstvom vezah kigod oblak i ne daždjaše svarhu zemlje, i² cabla ne davahu svoga ploda. I kada hodijah po stadih od ovac, činjah tolikojer. I žene, koje bihu prisobne, zavezah da ne mogahu roditi njih dičicu. I ribe od mora ne mogahu hoditi po moru. I sve ove stvari po mnoštvu od moje zlobe činjah. Da sada, o Gospodine Isukarste, poznal sam³ tvoje prisveto ime i ljubil sam⁴ ga i obrati sam se sa svim sarcem mojim i svom pameću mojom i sa svom jakošću mojom u tvojoj ljubavi i u tvojih zapovidih i želim pristati u tebi. Ja te prosim, da mi dopustiš tvoju ljubav ti, ki jesi Rič Visokoga Otca, za da se rastargnu zaveze od oblakof i sajde dažd svarhu zemlje i stabla podadu njih plod i žene porode njih dičicu brez

68 nikakove zkvarnosti i sasnu dičica⁵ mliko njih matere i⁶ ribe slobodet se od mora i sve stvari, ke su u njemu. / I rastargnut se⁷ sva živa leteća i sva živa, ka su⁸ četveronožja i sve rike. I ako ijedan človik ali žena ima koigod osin od duha zaloga, ali čarku, koju čine zli ljudi i zle žene i sve one stvari budut razvaržene. I pak sluga tvoj N. i po tvomu svetomu imenu *Jesus*⁹ pobignet od njih svaki zlobni duh i svaka čarka, *fantasia*.¹⁰ I ne imat moć prokleti djaval nauditi ikakovu¹¹ človiku, koji se ufa u tebe. Dilit se od njega svako zlo činjeno i svaka čarka i budet blagoslovljeno svako njih činjenje, očućenje i činjenje.¹² I ti, Gospodine moj, čuvaj jih od diavla i od svake njegove privare za tvoje sveto ime veliko i slavno *Agios*. Ja te molju tiskno, o Bože moj, da si ti s nami. I kakono se otvori kami, iz kojega izajde velika obilatost vod i piše sinovi Izraelski, tako ti, Gospodine svemogućí, ruke s punim blagoslovom budut svarhu sluge N. tvoga i svarhu svakogo človika, ki bi nosi poštenje tvomu imenu. O Gospodine Bože, kakono si postavio Adama u raj u zemaljskomu,

69 iz koga izhodi¹³ velika rika, koja se¹⁴ razdiljuje, u četiri rike, to jest Geon, Fison, Tigris i / Eufrate, s [kimi si zapovidi, da vas svit se smoči i nikor mu ne može protiviti se. Tako jošće ne može prokleti diaval ni ikakova zaveza ali srića ali zâ človik ali zla žena ali zlo oko ali zla srića¹⁵ ne mozet nauditi. I ne mozet se protiviti ni nauditi slugi N. ni ozlovoljiti ikakova onoga, ki te sazovu¹⁶ na pomoć svoju. Dilit se od onih¹⁷ svaka čarka, svaka zloba, svaka privara diavalska, svi njih¹⁸ nepriatelji dalečut se i dilut se njegovi protivnici i nimajut ikakove jakosti¹⁹ moći jim nauditi u nijednom njih činjenju, ni jošće u človiku,²⁰ i ako bi kigodi od njegovih protivnikov želio nauditi mu, smetet se.²¹ Upravni biće²² sluge tvoga i sva njegova uda po kriposti visokoga Boga i molbah svetoga Mihovila, svetoga Gabriela i svetoga Rafaela, kerubinih i serafinih i kriposti Očevoj, Sinovljoj i Duha Svetoga. Amen.

I po kriposti od onoga slavnoga anjela, koj sajde u grad od Nazareta

70 k Mariji divici. I po kriposti od onih kerubinov i serafinov, koji stoje svejer okolo sidališč privisokoga Boga / živoga proslavljenoga²³ čuvaj i slobodi²⁴ slugu tvoga N. od sfake čarke i od svake jakosti i privare djavalske i od svake zle misli nepriateljske, da ne imaju ikakove moći nauditi mu. I po molitvah anjelskih, koji su razdiljeni po svem svitu, tako slobodi ovu kuću i svih onih, koji pribivaju u njoj od svih zalih, koja čine zali ljudi i zale žene. I po Gospodinu,²⁵ koji je svarhu kerubinih, čini, da ne ima moći prokleti diavao stati ni prihoditi prid tvoim slugom N. ni obdan ni obnoć budet zastidjen ni naškodjen.²⁶ I po molitvi svetoga Petra glave apostolskoga i prošnjah²⁷ svetih i po njih progonstvu i po humiljenstvu od putnikov. Po pokori Adamovoj, po prikazališču Abelovu, po tihosti Ižakovoj, po divstvu²⁸ Osibovu, po posluhu Noevu, po dobroti Matužalema, po viri i posluhu Abramovu, po prikazališču Izakovu, koi osta Gospodin,²⁹ po anjelu svomu i po redu Melkišedekovu i

71 po putovanju Jakovljevu i po ustarpljenju Jobovu i tihosti Mojzesovoj i redu / Aronovu i po bogoljubstvu Tobie i po psalmih Davidovih i po molitvi Sarinjoj i po tužbi Jeremie, po sfetosti Zakarijinjoj i po proročanstvu Prorokov i po viri onih, koji ne spe ikada slaveći i blagoslivljajući Boga na nebu, i po vedrini od božastva i po objavljenju evanjest i glasi anjelski i po ognju,³⁰ koga vidi Mojzes i po svitlosti od svitline vikovnje i po govorenju³¹ apostolskomu i po jakosti mučenikov i po viri spovidnikov i po navišćenju i začecu našega Gospodina Isukarsta i za porodjenje^{31a} i karšćenje njegovo i po križu i muc i³² po smarti njegovoj i po onome,³³ koi od dvi ribice i pet kruhov nasiti pet tisuć ljudi u pustinji. I po onomu, ki hodi³⁴ svarhu vod svoimi nogami i po onih korih anjelskih, koi uzajdoše na nebesa s Isukarstom, i po žežinu od svetih apostolov i po Duhu Svetom, koji pride svarhu njih i po skrušenju putnikov i po onih svih, koj se boju Boga, i po onom, koji stvori sve stvari, odriši ovu dušu od svake jakosti dijavalske³⁵ i pomoću od božanstvenih i svetih jimen,³⁶ ki su ovde pisani na slavu božju. Amen.

72 I ako ona čarka bude učinjena ali vezana u ime diavlovo ali učinjena³⁷ u žici savitoj od zlata ali od gvozda ali od mida ali od olova ali od kositera ali od vune ali od povisan³⁸ ali u justih človika martva ali od ptice ali od ribe ali u³⁹ darvo ali u kigod osin ali u kami ali u grobu karšćanskomu ali žudiskomu ali u studencu ali u moru ali u kući ali u dilu zdonjemu ali u gornjemu ali u polju ali u putu ali u stablu ali u gustirnu ali u grobu ali u jami ali u desnomu ali u razdiljenomu od putih ali u skrovitih. Sve ove stvari budut razvaržene pri sluzi Božjem N. I po imenu Božjem budu razrušene. I prokleti diaval⁴⁰ ne imat moć nauditi ikomure od one kuće. I prinese njegovu ljubav prid Gospodina Mihovio, Rafaelo i Gabriel anjeli i arhanjeli, zasedjenja,⁴¹ gospostva, vladanja i mogućstva, kriposti i svaki red blaženih duhov. I po svetom Ivanu Karstitelju i po patriarcih⁴² i prorocih i po molitvah svetih dvanadeste apostolov i po molitvi od četiriuh vanjest i po molitvi svetih mučenikov Lina, Kleta, Klementa, Sista, Kornelia, Lovrinca, Vičenca, Teodožia, Kripina, Dionisia, Eustakia i družbe. I po molitvi svetih divic Marie Mandaline, Marie Salomove, Margarite, Perpetue, Anjeze, Felicitate, Lucie, Cecilie, Katarine, Reparate, Konkordie, Karstine, Juliane, Barbare, Ju-

73 stine i svih divic svetih i mučenic Božjih. I po kriposti nebeskoga / Boga živoga i istinoga propetoga cesara i dobitnika od smarti, koji slobodi človičji narod od mogućstva od smarti, budi slobodjen sluga Božji N. Ja te zaklinjan⁴³ zali duše imenom Božjim *Tetagramatom* i kripostju onoga koi ne ima početka ni dospitka, koji grede svarhu oblakov i svarhu krel⁴⁴ vitrenih, i s anjeli, koji su prid njim, kojih obrazi jesu telesni, i svitlostiu privisokoga. I kripostiu Gospodina od gospode. Ja te zaklinjam odmićen⁴⁵ zali duše, da ti ne imaš moć varhu ovoga sluge Božjega N. da ni⁴⁶ u dnevu ni u noći ne imaš oblasti varhu njega ni bdeći ni speći aliti⁴⁷ u kući ali van kuće ali blagujući ali piući ali hodeći ali steći na putu ali ulazeći u crikvu ali u polju⁴⁸ ali u vinogradu ali na putu upravnomu ali krivnomu

ali obi strane ali od tri strane ali u svakom mistu ghdi⁴⁹ naravski plod pribiva. U priliku od voska ali od kojegodire rude⁵⁰ bila bi, ti ne imaš imati moći za nauditi ovom sluzi Božjemu N. I kakono gorući oganj ne užga tri ditića Sidraka, Misaka i Abdenaga tako ne možet ikakov duh zali nauditi sluzi Božjemu N. I naš Gospodin Isukarst čuvaj bogoljubnoga slugu N. od svakoga⁵¹ zla i uzdarži u njegovoj milosti. Amen.

Mislim, da ova zaklinjanja nisu znamenitog crkvenog oca i kartaškog biskupa sv. Ciprijana (200/210—258) nego da se pripisuju nikomedijskom mučeniku Ciprijanu, koji je prije krštenja bio vrač i kojega je sv. Grgur Nazijanzenški pobrkao s njegovim kartaškim imenjacom (CAILLAU — GUILLON, *Collectio selecta SS. Ecclesiae Patrum* tom. XIV, str. 11, Lipsiae 1829).

- 1 nejasno
- 2 prvotno *iz*, ali je prekriziženo z
- 3 *poznalsal*
- 4 *sam* prekriziženo
- 5 ispod *diciča* prvotno *dicičzza*
- 6 *iza i* prekriziženo *odviše*
- 7 nad *rastarghnut se* dodano *oslobodut se*
- 8 *iza kasu* prekriziženo *na*
- 9 nad *Jesus* dodano *Isusu*
- 10 *fantasia*, nastrana misao
- 11 *ikokovu*
- 12 *cignenge ochiuchienge i čignienge*
- 13 nad *izhodi* dodano *iztiče*
- 14 nad *koiyase* dodano *kase*
- 15 nad *srichia* dodano *sritost*
- 16 *sazuouu*
- 17 nad *onih* dodano *onoga*
- 18 nad *gnih* dodano *tuogi*
- 19 *ijakosti* dodano nad *mochi*
- 20 nad *cloviku* dodano *bichiu*
- 21 nad *smetet se* dodano *smetchien budi*
- 22 nad *bichie* prekriziženo vjerojatno *clovika*
- 23 *proslaglienoga*
- 24 prekriziženo *nas i me* *iza cuuaij* i *iza slobodi*
- 25 nejasno
- 26 *naskodien*
- 27 ispred *prossgnah* prekriziženo *pitaniju*
- 28 *diustu*
- 29 nejasno
- 30 nejasno
- 31 nad *gouoreniju* dodano *slouu*
- 31a ispod za *stoji po*
- 32 *e*
- 33 *poonome*
- 34 *hodi* iznad *poj*
- 35 *dijaualsko*
- 36 **Gimen**
- 37 *ucigneno*

- 38 *pouisan*, gen. plurala od *povis-*
mo, *predivo*
39 *u* je dodano nad *od*
40 *dijual*
41 nad *zasdienija* dodano najprije
troni pa pristolija
42 nad *patriarchi* dodano *patriarcih*
43 *zaklegnan*
44 *krel*
45 vjerojatno *odmichien*
46 *iza ni* prekriženo *obdan ni*
47 nad prekriženo *ni* dodano *aliti*
48 nad *pogliu* dodano *gnive*
49 *ghdi*
50 *rude* dodano nad *stuorenja*
51 *od svako*

74

6 — OVA BOGOLJUBNA MOLITVA DI SE DA JE NAŠASTA
 U KAPELI GDI GOSPODIN ISUKARST BIJEN BI I FRUŠTAN

Bože milostiv budi meni grišniku i branitelj budi mi svih dan života moga. Bože Abramof, Bože Izakov i Bože Jakovljevi¹ smiluj se na me, i pošli na pomoć moju svetoga Mihovila² arkanjela, koji me čuva obujmet, zašćiti, pohodit i brani oda svih nepriateljih mojih vidinih i nevidinih, putenih, duhovnih i sviťovnih. Sveti Mihovile, arhanjele brani nas u boju, da ne poginemo u strašnom sudu. O Gabriele Karstova jakosti Božja, po milosti, koju si dostojao od Gospodina našega Isukarsta, tebe molju, da me obraniš³ oda svih zalih mimošasnih, sadanjih i prišasnih, moleći slavna Diva Maria svom družbom nebeskom. Sveti Mihovile, sveti Gabriele, sveti Rafeale, sveti kerubini, sveti serafini, svi sveti anjeli i arkanjeli⁴ Božji pohitite,⁵ pomozite meni grišniku. Prosim, molim vas sve kriposti nebeske, da nijedan nepriatelj meni nauditi ne može ni na putu ni na vodi ni u ognju ni u kući ni izvan kuće ni hodeći ni prihodeći ni bdeći ni

75

speći ni blagujući ni ča⁶ / čineći. Evo bilig † križa Gospodina našega Isukarsta, bižite dili protivni, dobi lav od kolina Judina, korena Davidova. Aleluja. Spasitelju naš, koji karviju tvojom i križem tvojim odkupio⁷ si sviť, odkupi⁸ oda svih zalih i grihov sadanjih i prišasnih i od svake pogibili svih dan života moga, Gospodine smiluj se nama. † Križ Karstov pomozite mene. † Križ Karstov⁹ posveti mene od svih napastih i zasid i nepriatelj, čini me svejer tvojih obslužiti¹⁰ zapovidi i nigdar od tebe odiliti se dopusti. Amen.

¹ *Jakouoglieu*

² *Mihvila*

³ nad *obranis* dodano *izuadis*

⁴ nad *arhangeli* dodano *arkangeli*

⁵ *poshitite*

⁶ *ni ča* dva puta napisano

⁷ nad *odkupio* dodano *obranio*

- ⁸ nad *odkupi* dodano *obrani*
⁹ *kolstov* nejasno
¹⁰ nad *obsluxiti* dodano *naslidouati*

7 — EVANJELJE SVETOGA IVANA

U počalo biše rič i rič bi pri Bogu i Bog biše rič. Ovo biše u počalu pri Bogu. Svaka po njoj učinjena jesu i prež nje učinjeno jest ništar, ča učinjeno jest. U njoj život biše i život biše svitlost človičja i svitlost u tminah svititi i tmine nju nisu obujali. Biše človik poslan od Boga, komu ime biše Ivan Ovi pride za svidoka, da svidočanstvo prikaže¹ od svitlosti, za da svi viruju po njemu. Ne biše on svitlost, nego da svidočanstvo poda² od svitlosti. Biše svitlost istina, koja prosvitljuje svakoga človika dohodećega na ovi svit. Na svitu biše i svit po njemu biše stvoren i svit ga / ne pozna.

- 76 U svoje dojde i svoji³ njega ne poznaše. I koi god ga priaše podadet njim moć sinovi Božji biti, onim koji viruju⁴ u ime njegovo. Koji ni od karvi ni od pohotinja putenoga ni od pohotinja ljudskoga, dali od Boga rojeni jesu. I rič put učinjena bist i pribiva u nas i vidismo slavu njegovu, slavu kakono jedinoga od Otca puna milosti i istine. — Slava tebi, Gospodine.

---

¹ *prikose*

² nad *poda* dodano *prikaxe*

³ iza *suoiij* prekrizeno *ga*

⁴ *uiruije*

8 — PSALAM PROTIVA SUPROTIVAM:¹ KOJI PREBIVAŠ U POMOĆI VISOKOGA

Tko pribiva u pomoći privisokoga, u zašćićenju Boga od nebes boraviti će.

Reći će Gospodinu:^{1a} primitelj moj jesi ti. Utočišće moje, Bog moj, ufati ću u njega.

Zač me je on oslobodio od zaveze lovećih i od riči oštre.

Plećmi svoimi obsnuti će tebe, i pod perjem njegovim ufati ću² se.

Šćitem će te obkružiti istina njegova, nećeš se bojati od straha noćnoga.

Od strilje leteće u dne, od posla hodećega u tminah, od naripenija i hudobe poludnevne.

Pasti će strane tvoje tisuća, i deset tisuć zdesne tvoje, i tebi se neće približiti.

77 Ali ćeš zaisto očima tvoimi razgledati i obraćenje ćeš grišnikovo zgle-
dati.

Jere si ti, Gospodine, ufanje moje, privisokoga si postavio utočišće
tvoje.

Nećeš k tebi pristupiti zlo, i bić se neće približiti k domu tvomu.

Jere je naredio anjelom svojim od tebe, zada te čuvaju u svih putih
tvojih.

Na rukah će nositi tebe, da nikako ne uvriđiš o kami nogu tvoju.

Svarhu neposkoka i zmaja hoditi ćeš, i potlači ćeš³ lava i drakuna.

Jere u mene je ufao,⁴ osloboditi ću njega. Zašćititi ću njega, zač je
poznadao⁵ ime moje.

Vapiti će k meni i ja ga ću uslišati, s njim sam u tugovanju, oteti ću
ga i proslaviti ću njega.

Dužinom dan napuniti ću njega i ukazati ću mu spasiteljstvo moje.

Slava Otcu i Sinu i Duhu Svetomu.

Kako biše u počelo i sada i vazda i u vike vikov Amen.

Ovo je prijevod 90. Davidova psalma, koji se prema prvim rijećima u
vulgati nazivlje *Qui habitat*, a izražava veliko pravednikovo pouzdanje u božju
dobrotu.

¹ *supritivā*

^{2a} *Gñ*, lat. *Domino*

² *ufatichiuse*, dok je latinski *spe-
rabis*

³ *potlačichiess, conculcabis*

⁴ *u mene ufagio*

⁵ nad *pozao* dodano u sredini *nad*,
cognovit

78 9 — MOLITVA PRIBOGOLJUBNA GOSPI ZA IMATI
SVAKU MILOST PRAVEDNI¹ IZVADJENA IZ GOVORENJIH
SVETOGA BERNARDA

O prislatka Divo Mario Bogorodice, višnjega kralja tempal, svetilišće
Duha Svetoga, skalo nebeska, vrata rajaska, studenče od milosardja. Evo
da ja nevoljni sluga tvoj došal sam s virom i jako ufajući prid noge od
tvoje velike dobrote. Ufajući se zato samo u tvoju blagost, ne za moja
dostojanstva. Jerbo sam ja jedan sud pun svakih gardobin i obkružen
svakimi zlobami i nebrojene pute ja sam na saržbu ganuo tvoga Sinka
s moimi grisi. I zato nisam dostojan prid pristolje priti ni oči dvignuti
prid tvoje slavno lice. Sa svim time budući zazvan od veličanstva tvojih
milostih, koje svaki dan, svaku uru i svaki hip stvaraš ne samo pravednim
dali jošće najvećim grišnikom od svita, koji se sarčeno k tebi uteku i
zazovu tvojo² blagoslovljeno ime. Dakle, Gospoje naša, tebe molju, da se
dostojiš uslišati moljenje ovoga³ sluge tvoga. Po tebi da se prikažu moji

uzdasi i moje molitve prid pristolje tvoga Sinka, da po tebi moći budu imati misto prid slihu⁴ od božanstvenoga milosardja, od kojih sam⁵ ja izvađen po nedostojanstvih od mojih grihov. Pomarsi, o Gospoje moja, moje /

- 79 gardobe, odriši uze od mojih grihov. O Gospe naša blagoslovljena, Gospodarice od svita kraljice anjelska, skalo Jakovljeva, prute Aronov, stole Salamunov, korabljo od poruke, stacunu od vonja⁶ i od stvarih mirisnih,⁷ raj u od raskoš, pristolje velikoga kralja, ureho od milosti, svarho od zakonih, dospitak od prilik, tumače od prorokov i uznanič⁸ istine. Ti si majka⁹ višnjega Boga, obrana i priobrana parvo svih vikov, zada u najzadnje vrime od svita¹⁰ porodiš nam nevoljnim spasenje svita, janca prez oskvarjenja, likariu od naše nemoći i život od naše smarti. Iz novo govoru:¹¹ O Divo, ka si bila obrana, zada si svim zarcalo od humiljenstva, prilika od čistoće, skala od kriposti i dospitak od svetosti. Dakle, humiljeno tebe molim, da prikloniš, Gospe moja priblaga, tvoje uši od milosardja k molitvi ovoga najmanšega¹² sluge tvoga, za da zraci tvoje svetosti mogu odagnati tmine od mojih zlob i učiniti plod dostojan od pokore. Dvigni se gori, Majko priblazena, za da imaš milosardje od mene grišnika i moli za me, za da ja dostojan budem¹³ po tvojoj prisvetoj molitvi najti milost.
- 80 u tvomu Sinku, prošćenje od mojih grihov, koji su mnogoskupni / brez broja u naslidovanju huma¹⁴ prezuzno¹⁵ želinjem mojih svinskih¹⁶ pohlepkih i taščadi svita. O Bogorodice¹⁷ života, našašće milosti i blažena Majko od spasenja, po tebi primi ovi tvoj sluga onoga ,koi se podal nam. Učini, o Mario ljubezniva, da netakrućem¹⁸ od tvoje čistoće očistiš moje gardobe od moga smrada i pri tvoga Sinka (tvoje humiljenstvo tvoje toliko dostojno) najdem prošćenje od moje¹⁹ oholie, tašće slave, *ambitione*. Tvoj posluh, ustarpjenje, humiljenstvo i unistvo²⁰ isprosi milost od moga neposluha, neuztarpljenja i taščadi. Na puna tvoja milošća pokrij gardobe od mojih ozkvarnih i tvoja slavna rodnost podaju meni obilnost od tvojih dostojanstvih. Amen.

To je u ovom Zborniku drugi marijanski prilog sv. Bernarda (o. 1090—1153).

¹ *pravedni*

² *tuogo*

³ *ovogga*

⁴ *prid slihu*

⁵ *kogihiam*

⁶ nad *vogna* dodano *mirisa*

⁷ iza *mirisnih* prekriženo *kraglistvo*

⁸ *uznaniče*

⁹ *Tis maijka*

¹⁰ nad *svita* dodano *vika*

¹¹ *Iznovo govoru*

¹² *naijmansega*

¹³ *dostojan bude*

¹⁴ nad *huma* dodano *svita*

¹⁵ *prezuzno*

¹⁶ *suinnskih*

¹⁷ nad *Bogorodiče* dodano *Rojniče*
¹⁸ *netaknutije*
¹⁹ *od mogo*
²⁰ *unistuo*

81 10 — MOLITVA SVETOGA ERAŽMA KOJU¹ ŽISTO PAPA
SVETIM PROŠČENJEM NAREŠI

Gospe, sveta Divo, majko od velike milošće, milosardja i dobročinstva, kraljice od neba i od zemlje, puna svake milosti. Hćerce Božja, Majko Isusova, zaručnice Duha Svetoga, kraljice anjelska, zapovidnice od nebes, zvizdo od mora, Gospoje od svita, slavo od svetih, veselje dobrih, kršćanska diko, veselje žensko i ljudsko, kučo od Duha Svetoga, poštenje od divic, ufanje grišnikov, ruko od milosardja, pute od shranjenja. O prislátka Gospe, za oni mač, koji ti navisti starac Šimun, kada prikaza u tempal pridragoga svoga sinka, molju te, da se dostojiš osloboditi me od svakih mojih napastih sadanjih i došasnih. I jošće molim te za drugo boljenje, ko jest kada darža svoga sinka tri dni izgubljena meu pukom žudinskim i paka ga najde u tempal prigovarajuči se. I jošće molju,

82 Gospoje sveta / majko, za treće boljenje ko si² imala, kadar bi rečeno, da tvoj sinak pridragi bi uhićen za dati mu gorku muku i smart, da se dostojiš osloboditi mene od svih mojih nepriateljih vidinih i nevidinih od duše i tila i od svakoga naroda zaloga. I jošćer molim, prislátka Gospe, za četvarto boljenje, za peto, šesto i sedmo boljenje, da pomoliš tvoga pridragoga Sinka, da se dostoji pohoditi me u vrime smarti moje, i da me prime milosardno. I jošće te molju, draga majko Isusova, za ono³ veselje, koje si imala, kada te anjeo Gabriel pozdravi. I za ono veselje, kada te Duh Sveti obuja. I za ono porodjenje tvoga prislátkoga Sinka, za njegovo prisveto obrizanje i za bogoljubno poklonjenje od svetih kralji. I za njegovo sveto karšćenje, za post, za napastovanje, za studen,⁴ za toplinu, za glad, za žeju, koja podni tvoj Sinak poljubljeni, za dobitie, ko on ima, za čudesa, koja učinii od vode vino, za sveta pripovidanja, za sfeta čudesa i za svetu muku njegovu. Za blagovanje vazmeno, koje učini svojimi učenicí, za molitvu ku⁵ učiní u vartlu, za njegove svete žežine, za riči /

83 poruganja, za zaušnice, i smihovanja, ko mu bi učinjeno i rečeno. I za mnoge udarce,⁶ ki mu bihu dani, za množstvo ran, koje pria na svomu prisvetom kipu. Za frustanja na stupu, za obrizovanje svoje. Za gorko pienje žuči i osta, za sedam riči, koje reče Isus na križu. Za otvorenje svetih parsih. Za pričinenje svoje smarti, za grob sveti svoj. Za svoje sveto Uzkaršnuće. Za čudno Uzašašće molim vas, Majko od nebeskoga milosardja, da za milosardje pomoliš ga i tvoga službenika uslišaš, i premda sam⁷ nedostojan i moji grisi jesu čudni i velici. Zač ja ne znam, komu ću se uteći i priporučiti nego tebi pričista i prislavna divice Mario Bogorodice prislátkoga tvoga Isukarsta. I zato ti bi uzrok od našega odkuplje-

nja, prikloni slatka Majko uši tvoje k mojim molitvam nedostojnim. I ne gledaj moje priteške grihe, nego budi mi ti pomoćnica. O kamiče pridragi. O slatka Divice. O svitlosti od zarcala, koje stoji prid obrazom Isukarstovim sa svim moljenjem, Majko blažena, moli Sinka pridragoga Gospodina Našega Isukarsta, da me čini život u milosti tvojoj i u ljubavi njegovoj. Amen.

Sv. Erazmo, prema legendi biskup Antiohije, umro je u Iliriji kao mučenik pod Dioklecijanom. Zaštitnik je užara i pomoraca (*Lexicon für Theologie und Kirche* III. col. 955 i VII col. 1050, Freiburg 1959 i 1962).

- ¹ *koija*
- ² *kos*
- ³ *z ono*
- ⁴ *zstudê*
- ⁵ *nad za molitvu ku dodano za molitve ke*
- ⁶ *udorce*
- ⁷ *iprêdasan*

84   11 — MOLITVA MNOGO BOGOLJUBNA K B. D. MARIJI
ZA DOBITI PROŠĆENJE OD GRIHOV I POKAJANJE OLITI
OBRAĆENJE ŽIVOTA I PRIPORUČUJU SE SVI BOGOLJUBNI
GOSPINI

O sveta vehše¹ sfih sfetih, koja dostojna bi biti Majka,² zaručnica³ i hći Božja i veće od svih stvorenih pridostojna i primilosardna. I da si svarbu svih anjelskih kori uzvišena, poštovana i proslavljena. Obarni, molim te, oči od tvoje milošće i uzveličanja k meni i primi ova moja nedostojna moljenja, uzajdut u čiste uši moje suze i ulizut u tvoje milostivo sarce moja želinja. Izprosi od tvoga Sinka, koji ti nikadar ne zakrati⁴ ikakove milosti, koje ja s grisi toliko puti varga sam pod noge⁵ njegove zapovidi, nisam oksluži vire, bi sam neharan od njegovih nebrojenih darov dobrih, probudio sam njegovo ustarpjenje toliko putih na saržbu i najposli nisan dostoja jedan put, dali neizbrojino puta pakao i muku u kom mistu nigda ikomur prošćenje ne dopušća se. / Izprosi, ob-

85 darži, dim, milost i milosardje za me, da unapridak imam prominuti moje življenje i od sina od izgubljenja učinim se (tvojom pomoću) sin od milosti, od ohola humiljen, od svitovnoga uzdaržan i bogoljuban, od saržbena tih i ustarpjen, od suda od svake taščadi i od gardobe sud od svake kriposti i čistoće, od mlaka aliti mlohava pomnjiv i služben. Molju te, da me ne zapuštiš s tvojom milošću za da ja ikada posumnjim misleći ti,⁶ govoreći ti i čineći ti nego stvari . . . .⁷ prilične tvojega Sinka i majke pripobljlene i moja sridostanica privirna.

Tolikojer te molju, o Divo prislavna, da ti hoćeš uslišati svih onih, koji te sazivaju i koji se utiču k tebi, svim budi bližna i svi čuju tvoje

milosardje. Čini, da svi oni da u njih potribah, nemoćih, tugah, pogibilih i nevolj prizivaju tvoje slavno ime, čuju pomoć. I navlasno priporučujen ti sve one, koji svaki dan s bogoljubnim⁸ činom sazivaju te, čini, da tvoja svagdanja molitva njih brani i svi oni, ki te štujū i spominju se od tebe na zemlji, imaj spomenu od njih prid dobrostivomu Sinku tvomu, Gospodinu našemu Isukarstu na nebu, komu vazda⁹ budi poštenje i slava. Amen.

- ¹ *uehsse*
² *iza Maijka prekríženo sinovglia*
³ *iza zaručnizza prekríženo Bovija*
⁴ *ne zakati*
⁵ *nad varga sam pod noge dodano
pogardi sam*
⁶ *milsliti dodano nad mislechiti*
⁷ *kaogli (?)*
⁸ *bogogliunim*
⁹ *komo*

86 12 — MOLITVA SVETOGA AGUSTINA G DIVI MARIJI

O dobrosrićna Maria, istinito pridostojna svake hvale. O Divo, slavna Bogorodice. O Majko pravisoka, u ke utrobi zatvori se stvoritelj neba i zemlje. O Maria, ko će biti zadovoljan hvaliti¹ tebe i zahvaliti ti,² koliko dostojiš pokle samim tvojim ugodom shrani vas svit. Koju hvalu moći će ti dati³ slabost naravska, koja je po tvojoj milosti našla put za dobiti život? Primi dakle s voljom dobrom ova naša slaba moljenja i znajući,⁴ koja su naša želinja, s tvojimi molitvami opogovori⁵ naša sagrišenja. Učini tako, da naše molitve budu uslišane od Boga i prinesi nam milost od mira. Izprosi za nas, ča molimo i oslobodi nas od onih stvari, od kojih se bojima, zač ne nahodimo bolje sridustanje⁶ nego tebe vazeti za suca. Budući ti bila mati od odkupitelja i od sudca, pomozī dakle nas nevoljnih, pomozī slabe, razgovori one, ki plaču. Moli za puk, prosi za red⁷ i za koludre, ne zaudobi od tvoga . . . .⁸ ženskoga. Čini, da svi oni, koji štujū tvoje ime, čuju tvoja utišenja. Imaj milosardje od nevoljnih,⁹ pokaži mi-

87 losardje od putnikov od nebeskoga kraljevstva. I kada se / ti vidiš puna utišenja, prikaži, molju te, prid Bogom naša plakanja i moli vlastitoga tvoga Sinka za nas. Mi smo mnogo nevoljni na ovom svitu, spovani¹⁰ smo, lačni smo, žadni smo, san tirpimo¹¹ daržani smo u tamnicu, dali ti si učinjena svarhu anjelov i nasliduješ janca gdi god ide.¹² Ti slobodiš sarca divic od pohlepa putenoga i sazivaš njih k bilim žiljom. Ti imajuci u onoj prisrićnoj daržavi od blaženih dotekla parvo misto gredeš u obilnosti od kraljestva, bereš ljubice,¹³ koje ikadar^{13a} ne će posahnuti. Ti¹⁴ budući združena zukom slatkim od anjelov i arhanjelov, da ikadar se ne umore¹⁵ vapijući: svet, svet, svet. Ti pribivaš u ložnici kralja od blaženstva narešena drazim kamenjem i s perlami. Tebi je bilo pripravno od anjelov ložišće kraljevo. Ti si ona, koju kralj od kralji saznavući kako majku i

ljibeći te vehše od svakoga stvorenja zagarli i ljubi. Ni od toga se imamo¹⁶ čuditi, zač bo jošće ti, kada biše ditićak kako i drugi ljudi,¹⁷ tolike pute zagarlila ga si. Budući dakle ti u razgovoru prigledaj, molju te, naše nevolje. Pokaži se pripravna k zavitim¹⁸ ko te moli i uslišaj svih. Po svojoj ljubavi dobroj me zapusti ikadar za ovi tvoj puk moliti, zač kakono blagoslovljena od Boga bila si dostojna nositi Spasitelja svita, koji žive i kraljuje u vike vikon. Amen.

Ta molitva, u kojoj se odrazuje Augustinova (354—430) mariologija, sastavljena je od dvije polovice, što ih je navodno izrekao ovaj crkveni naučitelj u dvjema raznim prigodama, jednu u govoru na svetkovinu Navještenja Gospodinova, a drugu na blagdan Uznesenja Djevice Marije na nebo (*Sancti Aurelii Augustini Hipponensis episcopi opera* tom. XVI, coll. 1183—1184, 1221—1222, Venetiis 1768).

- ¹ haliti
- ² zahulititi
- ³ mochieti datti
- ⁴ zaijuchi
- ⁵ opogovori, lat. *excusa*
- ⁶ sridustanje, posredništvo
- ⁷ za red, lat. *pro clero*
- ⁸ neprevedena riječ *sexus*
- ⁹ neuoglnin
- ¹⁰ spovani, lat. *opprobriis afficimur*
- ¹¹ san tirpimo, lat. *somnum patimur*
- ¹² nad ide dodano *grede*
- ¹³ nad gliubice dodano *cuichče*
- ^{13a} iza ikadar prekriženo *nesahne*
- ¹⁴ kij
- ¹⁵ umorese
- ¹⁶ imamo ili *imade*
- ¹⁷ glidi
- ¹⁸ nejasno, lat. *votis*

13 — MOLITVA SVETOGA BONAVENTURE K DIVI MARIJI

88 Zdrava Mario, Majko od milosardja, Gospoja svita, kraljice nebeska, divo od divic, sveta od svetih, svitlosti od slipih, slavo pravednih, odrišenje grišnikov,¹ razgovore desperanih,² jakosti slabih, spasenje svita. Pokaži svarhu nas ljubaf od tvoga milosardja za pokazati³ svitu milost, koju⁴ najde pri Bogu za izprositi⁵ od njegova božastvenoga veličanstva grišnikom odrišenje⁶ grihoŭ, nemoćnim likariu, strahljivim jakost, tužnim razgovor,⁷ i onim koji pribivaju u grihu pomoć. O blažena ti, plaćo od milosti, rojenice od života,⁸ majko od spasenja, po tvomu sridostanju želimo, da bismo mogli poći tvomu Sinku, za da nas prime, pokle po tvomu sridostanju on⁹ bi dan na svit nam. Čistoća od tvoga života opogovori prid njim pomankanja naša. I tvoje humiljenstvo toliko¹⁰ je ljubko Bogu. Izprosi proščenje od naše oholie. Tvoja ljubav pokri mnoštvo naših grihov. obilnosti slavna, budi uzrok činiti nas obilne u dostojanstvih. O Gospoje

naša, priporuči nas tvomu Sinku, prikaži nas tvomu Sinku. O blažena ženo, učini nam, da kako Gospodin se je dostoja po tebi učiniti nas dilnike od naše bolesti, dostojaj se jošće po tvomu molenju učiniti nas dilnike od blaženstva. Amen.

I sv. Bonaventura (1217/18—1274) je poznat u staroj hrvatskoj književnosti. Neke je njegove pjesme preveo Marulić, a vjerojatno je u Dalmaciji preveden i Bonaventurin *Psalterium Marianum* (Hrv. enciklop. III, str. 60, Zagreb 1942).

- ¹ pred *grissnikov* prekriziženo od
- ² nad *desperanih* dodano *bezufanih*
- ³ nad *pokazati* dodano *otvoriti*
- ⁴ *koji*
- ⁵ nad *izprosi* dodano *imati*
- ⁶ nad *odrissenge* dodati *proschienne*
- ⁷ nad *razgovor* dodano *utissenge*
- ⁸ ispred *života* prekriziženo *milosti*
- ⁹ iza *on* prekriziženo *nam*
- ¹⁰ dva puta je napisano *toliko*

Ja te molim Bogoljubna divo Mario, da vazda me imaš pomoći u svakoj mojoj¹ potrebi i nevolji² u komgodir mistu i navlasno u ovoj mojoj sadanjoj potrebi³ i nevolji i na vrime smarti moje i budi ti na volju obratiti ovu moju potrebu u veselje i razgovor od duše moje. Tako te molju, Gospe moja priljubezniva, da me slobodiš od ruk poglavice od tmin i od svih privar njegovih i napastih. Jošće te prosim, Gospe moja prigodljiva,⁴ da me pomožeš s tvojom milošću, za da moje činjenje⁵ bude takovo, da bude ugodno⁶ tvomu Sinku, i da ja u njem moći budem naslidovati do dospitka života moga. I ne zaudobi moliti tvoga Sinka, vas⁷ je ljubezniv i ugodan, koji je pravi Bog i pravi človik, za da mu bude drago po njegovu samom milosardju priati dušu moju u svetom miru, pokle se dostojao priati tvoju svetu i pričistu put brez naravskoga ploda, Isukarsta Gospodina našega Amen.

-
- ¹ *moij*
  - ² *neuoougli*
  - ³ pod *potrebi* prekriziženo *neugli*
  - ⁴ *prigodgliua*, milostiva (Ak. rj.)
  - ⁵ *moije činjenij*
  - ⁶ *da budu ugodna*
  - ⁷ *uas*

90 15 — MOLITVA SVETOGA JEROLIMA REČENA OD NJEGA
KADA BIŠE NA POŠAŠČU MNOGO MOĆNA ZA PROBUDITI DUH
NA BOGOLJUBSTVO

O dobrostivi Isuse, kriposti moja, utočišće moje,¹ oslobodniče moj, u koga ja mnogo imam ufanje, u koga sam ja virovao i ljubio, slastkosti, turne od jakosti i ufanje moje od ditinstva,² zovi ti³ mene, o vojvodo od života moga, i ja odgovoriti ću ti.⁴ Postavi tvoju ruku desnu k tvomu činjenju, koje si stvorio od kosti i od žil, i poda si mu⁵ život i milosardje umirajući. Zapovij, Gospodine, i ne kasni, zač jurve jest⁶ vrime, da prah povrati se u prah i da duh povrati se k tebi, Spasitelju; koi si poslao. Otvori mu⁷ vrata života, zač bo viseći ti za me na darvu od križa obećal si mi priati me. Pridi, zaručniče moj, da te zagarlim, ja ću te zagarlit, da te ikadar ne pustim. Uvedi me u kuću tvoju. Ti si oni, koji me primaš. Ti si milost moja, oni koji⁸ dviže glavu moju, spasenje i blagoslov moj. Primi me, o milosardni Gospodine, po veličanstvu od tvoga milosardja, zač umirajući ti prial si lupeža, ki k tebi se uteće.

Ja sam bolestiv i bolestiv je život moj u njega⁹ uboštvu i zato tarčim¹⁰ k tebi kak k likaru. Ozdravi me, Gospodine, i biću zdravo. I zač bo ufam se u tebe, neću se zasramovati. Da tko sam ja, da možem govoriti ti toliko smino.¹¹ Jesan grišnik rojen u grisih,¹² u njih rojen¹³ i uzdignut. Jedan kip martav i gnji,¹⁴ jedan sud smardeći i pića od čarvi. Jaoh, Gospodine moj, prosti mi. I ko dobiće biti će tvoje, ako boreći se¹⁵ ti sa mnom mene dobudeš, ki sam¹⁶ mnogo manji od jedne slame prid tvojim licem? Pomarsi sve moje grihe, izvadi me iz blata po tvomu milosardju, Gospodine, ako ti je drago. Ti ne imaš me bižati, ako ja¹⁷ tarčim k tebi, zač si ti moj Bog, tvoje tilo jest od mojega, tvoje kosti jesu od njihovih

- 91 kostih. Ti ne ostaviv desne / očinje prial si moju narav i sada si Bog i človik. Da zač si ti učini jedno činjenje toliko teško i neumišljeno,¹⁸ nego jerbo ja moći budem uteći se k tebi kao k jednomu bratu i zač me ti učini dilnika od tvoga božastva, zaradi ke stvari ustani se godi, Gospodine, i pomoz, me, ustani se gori i nemoj me pogarditi.

Pridi¹⁹ molitva moja prid lice tvoje i obrani mene tvojimi rukami. Evo oni človik, ki^{19a} budući bio naskočen od lupežih i bio ranjen i ostavljen²⁰ koliko martvi, dali ti ljubeznivi Samaritanine, primi me. Ja sam veoma sagrišio i učinio zla mnogo prid lice tvoje, tja od podan nog do navarh glave neće se najti u meni ikakova zdravja. Istino, ako ti mene ne pomaže umirajući na križu, duša moja biše dostojna biti pokopana u pakao. Ja, Gospodine moj Isukarste, dilnik jesam od tolike gorčine,²¹ ti si prolil karv jošće za me, nemoj me ostaviti. Ja sam ona ovčica skitana, išći ju, o dobri pastiru. Postavi ju u tvoje stado za da se poznadu za istinite tvoje riči, erbo si ti obećao, da u svako vrime.²² kada²³ grišnik plakati bude svoje grihe, on će spasen biti. Evo da se ja bolim razgovorom moju zlobu i moje grihe, prida mnom su. Istinito ja nisam dostojan, da sam zvan sin tvoj, zač sam ja²⁴ sagrišio na nebu i prid licem tvojim. Ti ćeš

podati veselje mojim ušima. Ne gledaj moje grihe, pomarsi moje zlobe. Nemoj me otirati od tvoga pristojia. Nemoj me pedipsati, kako su dostojni moji²⁵ grisi, dali pomozu mene, o Spasitelju moj, i za poštenje od tvoga svetoga imena slobodi mene. Pokaži tvoju dobrotu k meni, za da ja za vazda pribivam u tvomu domu i tako te u vike hvalim s ostalimi, ki s tobom pribivaju. Amen.

To je dio molitve, što ju je prema djelcu *Eusebius De morte Hieronymi* izrekao sv. Jeronim (o. 347—420) malo prije izdahnuća (*Sancti Eusebii Hieronymi Stridonensis presbyteri operum mantissa* tom. XI pars I, pag. 418—419, Venetiis 1771).

- ¹ nad *utocishie* moje dodano *razgovore moij*, lat. *refrigerium meum*
- ² nad *od dittinstva* dodano *od mladosti*, lat. *a juventute*
- ³ nejasno, lat. *voca*
- ⁴ *odgoritichiuti*
- ⁵ *ijoiij*
- ⁶ prije *gest* dodano *ge*
- ⁷ nad *otuorigim* dodano *otuorimu*
- ⁸ nad *oni koji* dodano *ona koja*
- ⁹ u *gne*
- ¹⁰ *taççim*
- ¹¹ *smينو*, lat. *audacter*
- ¹² pod *u grisih* dodano *u grihu*
- ¹³ pred *rogen* prekriženo *zacet*
- ¹⁴ nejasno, lat. *putridus*
- ¹⁵ nad *borechise* dodano *biuchise*
- ¹⁶ *kisa*
- ¹⁷ *ij*
- ¹⁸ *tesko i neumisglieno*, lat. *arduum et inopinabile*
- ¹⁹ *Pripridi*
- ^{19a} *človik i*
- ²⁰ *ostaglien*
- ²¹ ispod *gorçine* dodano *targa*, lat. *pretii*
- ²² na *u svako urime* dodano *suaki put*
- ²³ *ukadase* brisano *se*
- ²⁴ *začsaija*
- ²⁵ nejasno